بیروباوەڕی کۆمەڵی رزگاربوو و سەرکەتوو

(١)

بیروباوەڕی
ئەهلی سوننە و جەماعە

(عقيدة أهل السُّنَّة والجماعة)

نووسینی زانای پایە بەرز

محمد بن صالح العثيمين

پێشکەش کردنی زانای پایە بەرز

عبد العزيز بن عبد الله بن باز

وەرگێڕانی مامۆستا

صلاح الدين عبد الكريـم

بسم الله الرحمن الرحيم

پێشەکی وەرگێڕ

إن الحَمد للهِ نحمده ونستعِينه ونستغفِره ونعوذُ باللهِ مِن شرورِ أنفُسِنا ومِن سيئاتِ أعمالِنا من يهدِهِ اللهُ فَلا مضِل لَه ومن يضلِلْ فَلا هادِي لَه .

وأشهد أنْ لا إِله إِلاّ اللهُ وحده لا شرِيك لَه، وأشهد أن محمداً عبده ورسولُه .

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُواْ اتَّقُواْ اللّهَ حَقَّ تُقَاتِهِ وَلاَ تَمُوتُنَّ إِلاَّ وَأَنتُم مُّسْلِمُونَ﴾ [سورة آل عمران ١٠٢] .

﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُواْ رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُم مِّن نَّفْسٍ وَاحِدَةٍ وَخَلَقَ مِنْهَا زَوْجَهَا وَبَثَّ مِنْهُمَا رِجَالاً كَثِيرًا وَنِسَاء وَاتَّقُواْ اللّهَ الَّذِي تَسَاءلُونَ بِهِ وَالأَرْحَامَ إِنَّ اللّهَ كَانَ عَلَيْكُمْ رَقِيبًا﴾ [سورة النساء : ١] .

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَقُولُوا قَوْلًا سَدِيدًا يُصْلِحْ لَكُمْ أَعْمَالَكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَمَن يُطِعْ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ فَازَ فَوْزًا عَظِيمًا﴾ [سورة الأحزاب :٧٠ ـ ٧١] .

أما بعد ...

فَإن أصدق الحَدِيثِ كِتاب اللهِ وخير الهَدي هدي محمدٍ (صلى اللهُ علَيهِ وعلَى آلِهِ وسلم) وشر الأمورِ محدثَاتها وكُل محدثَةٍ بِدعةٌ وكُل بِدعةٍ ضلالَةٌ وكُل ضلالَةٍ فِي النارِ .

خوای گەورە مرۆڤی بە شێوەیەك دروست كردووە كە نەتوانێت بە بێ بیروباوەڕ ژیان بەسەر بەرێت، ئیتر ئایا بیروباوەڕەكە ڕاست بێت یاخود هەڵە، تەنانەت بێ باوەڕیش خۆی لە خۆیدا بیروباوەڕە، بەڵام تەنها بیروباوەڕێك كە مرۆڤ بەختەوەر بكات لە ژیانی دونیا و دوارۆژیدا بریتییە لە: بیروباوەڕی ئەهلی سوننە و جەماعە، چونكە هەرچی بیروباوەڕ هەیە لە دونیادا هەرهەمووی دانراوی دەستی مرۆڤ و هەڵێنجراوی بیرو بۆچوونی

ئادەمیزادە، کە ئەمیش بەدەر نىیە لـە کـەموکوڕی و ناتـەواوی، ئەگـەر بـۆ سەردەمێك گونجاو بێت ئـەوا بـۆ چـەندەها سـەردەمی تـر نـەگونجاوە، وە ئەگەر بۆ کۆمەڵـە کەسـێك شـیاوبێت ئـەوا بـۆ کەسـانی تـر و میللـەتانی تـر ناشیاوە، تەنها بیروباوەڕی ئـەهلی سـوننە و جەماعـە نـەبێت، چـونکە ئـەم بیروباوەڕە وەکو بیروباوەڕی (خـەوارج) [1] نىیـە کـە دامەزرێنەرەکـەی (ذو الخویـ ـصرة) بێـت، یـاخود وەکـو بیروبـاوەڕی (سـەبەئی) نىیــە کـە دامەزرێنەرەکەی (عبدالله ی کوڕی سـەبەئی جولەکـە)[2] بێـت، یـاخود وەکـو بیروبـاوەڕی (قـەدەری) نـیـە کـە دامەزرێنەرەکـەی (سنـسویە — یـاخود سوسن —ی گـاور)[3] بێـت، یـاخود وەکـو بیروبـاوەڕی (جـەهمی) نىیـە کـە

١– بۆیـە پێیـان دەوترێـت خـەوارج (دەرچـووەکان) بـە هـۆی دەرچـوونیان لـە دیـن و دەرچوونیان لە باشترینی موسڵمانان، وە یەکەم دەرچوونیان لە ئیمامی علی (رضي الله عنه) بـوو، وە ئیمـامی علـی (رضي الله عنه) کوشتـاری کـردن وە کەسـیان لـێ دەربـاز نەبـوو تـەنها دە (١٠) کـەس نەبێت.

٢– پیاوێکی جوولەکە بوو وای نیشاندا کە موسڵمان بووە، وە زیادڕەوی کرد لە ئیمامی علـی دا(رضي الله عنه) تا ووتی پێغەمبەرە، پاشان زیاتر زیادڕەوی تێدا کرد تا ووتی خوایـە، وە بانگـەوازی بۆ ئەم بیرو باوەڕە دەکرد، تا ئیشەکەیان گەیشتە ئیمامی علی (رضي الله عنه) ئـەویش فـەرمانی کـرد بە سوتاندنیان لە ناو ئاگردا وە بەشێکی زۆری لێ سووتاندن، وە بەشێکیشیان هەڵهاتن .

٣– ئیمامی ئەوزاعی دەفەرموێت: یەکەم کەس کە قسەی کـرد لـە قـەدەردا: پیاوێـك بـوو لـە خەڵکی عێراق پێی دەوترا (سوسن) کە گاور بوو پاشـان موسـڵمان بـوو، پاشـان بـووەوە بـە گاور، وە (معبد الجهنی) ئەم بیروباوەڕەی لێ وەرگرت، وە (غیلان)یش لەمی وەرگرت. بڕوانـە : (موقف أهل السنة والجماعة من أهل الأهواء والبدع) : (١ /١٥٠-١٥١).

دامەزرێنەرەکەی (جەعدی کوڕی درهەم و جەهمەیکوڕی صەفوان)[٤] بێت، یاخود وەکو بیروباوەڕی (موعتەزیلە)[٥] نیەیە کە دامەزرێنەرەکەی (واصلی کوڕی عطاء) بێت، یاخود وەکو بیروباوەڕی.......... هتد .

بەڵکو بیروباوەڕی ئەهلی سوننە و جەماعە لە قورئانی پیرۆز وەرگیراوە کە خوای گەورە دەربارەی دەفەرموێت: ﴿ لَا يَأْتِيهِ الْبَاطِلُ مِن بَيْنِ يَدَيْهِ وَلَا مِنْ خَلْفِهِ تَنزِيلٌ مِّنْ حَكِيمٍ حَمِيدٍ ﴾[٦] [فصلت: ٤٢].

وە لە سوننەتی پێغەمبەری خودا(ﷺ) وەرگیراوە کەوا: ﴿وما ينطق عن الْهوى إنْ هو إلا وحي يوحى﴾[٧] [النجم: ٣-٤] .

وە لە سوننەتی خولەفای ڕاشدین وەرگیراوە کەوا پێغەمبەر(ﷺ) فەرمانمان پێدەکات بە دەست گرتن پێوەی کە دەفەرموێت: ((عليكم بسنتي وسنة الخلفاء الراشدين المهديين من بعدي تمسكوا بها وعضوا عليها بالنواجذ))[٨] .

٤– (جعد) ئەم بیروباوەڕەی لە(أبان بن سمعان) وەرگرت، ئەویش لە (طالوت)یخوشکەزای (لبيد بن الأعصم)ی جولەکەی جادووگەر وەرگرت کە جادووی لەپێغەمبەر (ﷺ) کرد. بڕوانە : (موقف أهل السنة والجماعة من أهل الأهواء والبدع) : (١/١٥٤).

٥– بۆیە پێیان ووترا (موعتەزیلە) چونکە (واصلی کوڕی عگاو) لە زنجیرە دەرسەکانی (حەسەنی بەصری)دا(ڕەحمەتی خوای لێ بێت)دادەنیشت، بەلأم پاشان لێی جیا بووەوە وکەناری گرت وبەجیا دانیشت وبیروباوەڕی گومڕای خۆی بلأو کردەوە.

٦– واتە/ قورئانی پیرۆز هیچ پەرتوکێکی پێش خۆی یاخود پاش خۆی ناتوانێت بەدرۆی بخاتەوە، یاخود شەیتان ناتوانێت حەقێکی لێ کەم بکات یاخود بەتاڵی بۆ زیاد بکات، چونکە لەلایەن خوایەکی کاربەجێ وسوپاس کراوەوە دابەزێنراوە.

٧– واتە/ پێغەمبەر (ﷺ) هیچ شتێك لەهەواو ئارەزوی خۆیەوە نالێت، بەڵکو هەرچییەك دەڵێت بەسروش لەخوای گەورەوە بۆی دێت، وهیچ شتێکی لێ زیادو کەم ناکات.

وە بە تێگەیشتنی پێشینە چاکەکان کەوا پێغەمبەر(ﷺ) دەربارەیان دەفەرموێت: ((خیر الناس قرنـي ثم الذين يلونهم ثم الذين يلونهم))[9] .

کەواتە بیروباوەڕی ئەهلی سوننە و جەماعە بریتیە: لەو ئیسلامە ڕاستەقینەیەی کە خوای گەورە ناردوویەتی بۆ مرۆڤایەتی بە تێکڕا، هەر بۆیە لەگەڵ فیترەت و سروشتی مرۆڤدا گونجاوە و بۆ هەموو کات و سات و شوێن و نەتەوەیەك گونجاو و شیاو و لەبارە و دەتوانرێت پیادە بکرێت و بەختەوەری پێ دەستەبەر بکرێت .

وە بیرو باوەڕی ئەهلی سوننە و جەماعە مامناوەندە لە نێوان زیادڕەوی کردن و کەم ڕەوی کردنی تاقم و گروپ و بیروباوەڕەکانی تر، وەهەر کەس و شت و نەتەوەیەك مافی خۆی پێداوە .

هەر بۆیە زانایان لەکۆن وتازەدا گرنگیەکی یەکجار زۆریان بەم بیروباوەڕە پاکە بێگەردە داوە ولەناو خەڵکیدا بڵاویان کردۆتەوە، ودانراوی زۆریان لەسەری داناوە، و وەڵامی گومان وبیروباوەڕەکانی تریان داوەتەوە، ودەمکوتیان کردوون بەبەڵگەی قورئان وسوننەت.

یەکێك لەو پەرتووکە بەسوود وپاکانەی کەلەم بوارەدا دانراوە وبیروباوەڕی ئەهلی سوننە و جەماعەی بە شێوازێکی ئاسان تێدا ڕوون کراوەتەوە، ئەم دانراوەی زانای پایەبەرز شێخ (**محمد بن صالح العثيمين**)ە(ڕەحمەتی خوای لێ بێت)، کەلەگەڵ بچووکی قەبارەکەی بەڵام ناوەڕۆکەکەی زۆر بەپێزە، کەلەوانەیە لەزۆر پەرتوکی گەورەدا بەم شێوەیە

٨- أبو داود(٤٦٠٧)، والحاكم(٣٢٩)، وفتح الباري(٥٥٥٠).من حديث عربـاض بـن سـارية(رضي الله عنه)، وانظر: سلسلة الأحاديث الصحيحة: (٢٧٣٥/٦)، وصحيح الجامع الصغير: (٢٥٤٩/١) .

٩- البخاري (٣٤٥١) في فضائل الصحابة، والترمذي (٢٣٢٣) من حديث عمران بن حصين(رضي الله عنه) .

جـوان ڕوون نەکرابێتــەوە، هــەر بۆیــە هەســتام بــەوەرگێڕانی بەئومێـدی بڵاوکردنەوەی ئەم بیروبـاوەڕە پاکـە لـەناو خەڵکیـداو چـاو ڕۆشـن کردنیـان پێـی، چـونکە خـەڵکی وا هەیـە لەبـەر نەشـارەزایی لـەم بیروبـاوەڕە پاکـە لایداوە، یاخود بیروباوەڕو بۆچونی تر تێکەڵاو بەبیروباوەڕەکەی بووە بـەبێ ئەوەی کە هەست بکات، کە ئەمەیش بنچینەی هەموو لەڕێ دەرچون وگومڕا بوونێکە.

داواکارم لەخوای گەورە کەئەم کارەو هەموو کارەکانی ترمان تەنها لەبەر ڕەزامەنـدی ئـەو بێـت و هۆکارێـك بێـت بـۆ شـارەزا کردنـی موسـڵمانان لەبیروباوەڕەکەیان، وەسوودیان پێ بگەیەنێت إن شاء الله .

وصلى الله وسلم على نبينا محمد وعلى آله وصحبه أجمعين ومن تبعهم بإحسان إلى يوم الدين.

وەرگێڕ

سێ شەممە ٢٨ / جمادی یەکەم / ١٤٢٦ك

بەرامبەر ٥ / تەموز / ٢٠٠٥ز

بسم الله الرحمن الرحيم

پێشکەش کردن

الحمد لله وحده والصلاة والسلام على من لا نبي بعده وعلى آله وصحبه .

لەپاشاندا: تەماشای ئەو بیروباوەڕە بەنرخە کورتەم کرد کە برامان زانای پایە بەرز شێخ (**محمد بن صالح العثيمين**) کۆی کردووەتەوە، وەگوێ بیستی هەمووی بووم، بينيم كە ڕوون کردنەوەی بیروباوەڕی ئەهلی سوننە و جەماعە دەگرێتە خۆی لە بوارەکانی: یەکخواپەرستی خوای گەورە و ناووسیفاتەکانی، وە لەبوارەکانی: باوەڕهێنان بە فریشتەکان و پەرتووکەکان وپێغەمبەران و ڕۆژی دوایی‌و قەدەر خێرو شەڕی، وەبەڕاستی جوانی کۆکردۆتەوە و سوودی گەیاندووە، وە ئەوەی کە قوتابی زانست و هەموو موسڵمانێك پێویستی بێت لە باوەڕهێنانی بە خوای گەورە و فریشتەکانی و پەرتووکەکانی و پێغەمبەرانی و ڕۆژی دوایی و قەدەر خێری و شەڕی باسی کردووە، لەگەڵ ئەمەیشدا زۆر سوودی تر کە پەیوەندی‌یان بەبیروباوەڕەوە هەبێت داوێتی‌یە پاڵی و باسی کردووە، کە لەوانەیە لەزۆر پەرتووکی دانراو لە بیروباوەڕدا دەست نەکەوێت، خوای گەورە پاداشتی چاکەی بداتەوە، وە زانست و هیدایەتی زیاد بکات، وەبە هۆی ئەم نامیلکەیەو هەموو دانراوەکانی تری سوود بگەیەنێت بەموسڵمانان، وە ئێمەو هەموو برایانمان بکات بەڕێنمایی کەری هیدایەت دەر، بانگەوازکەر بۆ لای خوای گەورە لەسەر زانست و چاو ڕۆشنایی، هەر ئەو بیسەرەو نزیکە، وصلى الله وسلم على نبينا محمد وآله وصحبه .

قاله ممليه الفقير إلى الله تعالى

عبدالعزيز بن عبدالله بن باز (سامحه الله)

الرئيس العام لادارات البحوث العلمية والافتاء والدعوة والإرشاد

پێشەکی دانەر

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله رب العالمين، والعاقبة للمتقين، ولا عدوان الا على الظالمين، وأشهد أن لا اله الا الله وحده لاشريك له الملك الحق المبين، وأشهد أنّ محمـداً عبـده ورسوله خاتم النبيين وإمام المتقين، صلى الله عليه وعلى آله وأصحابه ومن تبعهم بإحسان إلى يوم الدين.

لەپاشـاندا: خـوای گـەورە پێغەمبەرەکـەی محمـد(ﷺ)ی نـاردووە بەڕێنمایی‌و دینی ڕاست وەکو سۆزو ڕەحمەت بۆ هەموو جیهان، وەپێشەواو سەرمەشق بۆ زانایان، وەبەڵگـەو بورهـان بـۆ هـەموو خـەڵکان، بـەهۆی ئـەو وئەوەی بۆ سەر ئەو دابەزیوە لە قورئـان و سـوننەت خـوای گـەورە هـەموو شتێکی ڕوون کردۆتەوە کە بەرژەوەندی بەندەکان و دامەزراوی و چاکسازی حاڵیانی تێدابێت لە دین و دنیایاندا لە بیرو باوەڕی ڕاست و کـردەوەی چـاك و ڕەوشـتی جـوان و ئـادابی بـەرز، پێغەمبـەر (ﷺ) نەتەوەکـەی بـەجێ هێشتوە لەسەر ڕێگایەکی سپی پاك شەوی وەکو ڕۆژ ڕووناکە، هیچ کەسێك لێ ی لانادات تـەنها کەسێکی لـەناو چـوو نـەبێت، وە ئـەو نەتەوەیـەی کـە وەڵامی خواو پێغەمبەرەکەیان (ﷺ) دایەوەو لەسەر ئەم شـتە ڕۆیـشتن کـە ئەمانیش باشترین دروست کراوبوون لە هاوەڵان وشوێن کەوتووان و ئەوانەی بـە چـاکە شـوێنیان کـەوتوون، هەسـتان بەجێبـەجێ کردنـی شـەریعەت ویاسـاکەی، وەدەسـتیان گـرت بـە سـوننەتەکەیەوە، قـەپیان لـێ گـرت بـە کەڵبەکانیان بەبیروباوەڕ و پەرستن و ڕەوشت و ئەدەبەوە، ئەمان بوون بەو کۆمەڵـەی کـەوا بـەردەوام لەسـەر حـەق ئاشـکران، زیانیـان پـێ ناگەیـەنێت

ئەوەی بیەوێت سەر شۆڕیان بکات یا خود پێچەوانەیان بکات هەتا ئەو ڕۆژەی کە قیامەت دێت ئەمان بەم شێوازەن .

*وە ئێمە – سوپاس بۆ خوا – لەسەر شوێنەواری ئەوان دەڕۆین، بە ژیانە پاڵپشتەکەیان بەقورئان و سوننەت ڕێنمایی وەردەگرین، ئەم شتە دەڵێین وەکو باسکردنی بەخششەکانی خوای گەورە، وەوەکو ڕوونکردنەوەی ئەوەی کە پێویستە هەموو موسڵمانێکی لەسەر بێت .

داواکارین لە خوای گەورە کە ئێمەو برا موسڵمانەکانمان دامەزراو بکات بە ووتەی دامەزراو لە ژیانی دونیاو قیامەتدا، وەلەلایەنی خۆیەوە بەزەییمان پێ ببەخشێت هەر ئەو بەخشەرە .

*وە لەبەر گرنگی ئەم بابەتە وجیاوازیو جۆراوجۆری ئارەزووی خەڵکی تێیدا پێم خۆش بوو کە بیروباوەڕەکەمان – بیروباوەڕی ئەهلی سوننە و جەماعە – بەم شێوازە کورتە بنووسم کە بریتیە لە باوەڕهێنان بەخوای گەورەو فریشتەکانی و پەرتووکەکانیو پێغەمبەرانی و ڕۆژی دوایی و قەدەر خێرو شەڕی، داواکارم لە خوای گەورە ئەم شتە تەنها لەبەر ڕووی ئەو بێت و گونجاو بێت لەگەڵ ڕەزامەندیەکەی و سوود بەخش بێت بۆ بەندەکانی .

بیروباوەڕمان

*بیروباوەڕمـــان: باوەڕهێنانـــە بـــەخوای گـــەورەو فریـــشتەکانیو پەرتووکەکانیو پێغەمبەرانیو ڕۆژی دوایيو قەدەر خێرو شەڕی .

*بـاوەڕدەهێنین: بەپـەروەردگارێتی خـوای گـەورە، واتـە: هـەر ئـەو پـــەروەردگاری دروســـتکەری خاوەنـــداری هەڵـــسوڕێنەری هـــەموو ئـــیش وکارەکانی ئەم بوونەوەرەیە .

*وە باوەڕدەهێنین: بە پەرستراوێتی خوای گەورە، واتە: هەر ئەو پەرستراوی حەقەوشایانی پەرستنەو هەموو پەرستراوێکی تری جگە لەو بەتاڵ و پووچەڵن .

*وەباوەڕدەهێنین: بەناو و سیفاتەکانی خوای گەورە .

واتە: خوای گەورە ناوە جوان و سیفاتە تەواوە بەرزەکانی هەیە .

*وە باوەردەهێنین: بەتاك وتەنهایی خوای گەورە لەم شتانەدا: واتە هیچ هاوبەشی نیيە نە لە پەروەردگارێتیدا، وە نـە لـە پەرسـتراوێتیدا، وە نـە لەناوو سیفاتەکانیدا، خوای گەورە دەفـەرموێت: ﴿ **رب السماواتِ والأرض وما بينهما فَاعبده واصطَبِر لِعبادتِهِ هلْ تعلم له سمِياً**﴾ [مريم: ٦٥].

واتـە : خـوای گـەورە پـەروەردگاری ئاسمانـەکان و زەوی و ئـەوەی لـە نێوانیاندایە، تۆ ئەی محمد (ﷺ) خوای گەورە بپەرستە و بـەردەوام بـە لـە پەرسـتنیدا، ئایـا دەزانیـت خـوای گـەورە هاوشـێوەو هاوبەشـی هـەبێت لەناوەکەیدا کە (الله) یە؟ .

* وەباوەڕمان وایە کە خـوای گـەورە: ﴿ **الله لا إِلَه إِلا هو الْحـي الْقَيـوم لا تأْخذُه سِنةٌ ولا نوم له ما فِي السماواتِ وما فِي الْأرض من ذَا الذِي يشفَع عِنده إِلا بِإِذْنِهِ يعلم ما بين أَيدِيهم وما خلْفَهم ولا يحِيطُونَ بِشيءٍ مِن عِلْمِهِ إِلا بِما شاءَ وسِـع كُرسِـيه السماواتِ والْأرض ولا يؤوده حِفْظُهما وهو الْعلِي الْعظِيم**﴾ [البقرة: ٢٥٥] .

واتە : خوای گەورە ئەو خوایەیە کە هیچ پەرستراوێکی تری حەق نىیە کە شایەنی پەرستن بێت جگە لەو کە بەردەوام زیندووەو هەڵسووڕێنەری ئەم بوونەوەرەیە، نە وەنەوزە دەیباتەوە نەخەولێکەوتن، هەرچی لە ئاسمانەکان و زەویدایە هەمووی موڵکی خوایە، کێ هەیە بتوانێت تکا بکات لەلای خوای گەورە تەنها بەڕێگا پێدانی خۆی نەبێت، هەرچی داهاتوو و ڕابردووی دروستکراوەکانێتی هەمووی دەزانێت، وەئەوان ناتوانن دەوری شتێك لە زانستی خوای گەورە بدەن و بیزانن تەنها بەویستی خۆی نەبێت، وەکورسی خوای گەورە زۆر فراوانە بە فراوانی ئاسمانەکان وزەوی، وەپاراستنیان خوای گەورە نارەحەت ناکات و قورس نىیە لەلای، وە هەر ئەو بەرزە خودی خۆیو ناوو سیفات وکردەوەکانی، وە لە هەموو کەس گەورەترە .

* وە باوەڕمان وایە کە: ﴿**هو الله الذي لا إله إلا هو عالم الغيب والشهادة هو الرحمن الرحيم هو الله الذي لا إله إلا هو الملك القدوس السلام المؤمن المهيمن العزيز الجبار المتكبر سبحانَ اللهِ عما يشركُونَ هو الله الخالق البارئ المصور له الأسماءُ الحسنى يسبح له ما في السماواتِ والأرض وهو العزيز الحكيم**﴾ [الحشر: ٢٢-٢٤].

واتە : خوای گەورە ئەو خوایەیە کە هیچ پەرستراوێکی تری حەق نىیە کە شایانی پەرستن بێت جگە لە خوای گەورە، کە زانای شتە نهێنی وئاشکراکانە کە هەر ئەو بەسۆزو ڕەحم وبەزەیىیە، وە خوای گەورە ئەو خوایەیە کە هیچ پەرستراوێکی تری حەق نىیە کە شایانی پەرستن بێت جگە لە خوای گەورە کە خاوەنداری هەموو بوونەوەرەو پاکە لە هەموو کەم وکوڕیىیەك، وە خەڵکی پارێزراو بوون لەوەی کە ستەمیان لێ بکات، وە بەڕاست دانەری پێغەمبەرانە بە ئاشکرا کردنی موعجیزەکانی بۆیان، وە

ئامادەیە بەسەر بەندەکانیەوەو چاودێرە لەسەریان، وەزاڵ و دەسەڵاتدارو بەتوانایە بەسەر هەموو دروستکراوەکانی، وە گەورەیە لەئاست هەموو کەم وکورِیو لەکەداریەك، پاك و بێ گەردی بۆ خوای گەورە لەو شتانەی کە دەیکەن بە هاوبەش بۆ خوای گەورە، وە خوای گەورە ئەو خوایەیە کە دروستکەرو هێنانە بوون و داهێنەری هەموو شتێکە کە ویستی لێ بێت، وەوێنەکێش و هێنانە بوونی شێوەی دروستکراوەکانێتی، هەرچی ناوی جوان هەیە هەمووی بۆ خوای گەورەیە، وەهەرچی لە ئاسمانەکان وزەویدایە هەموو خوای گەورە بە پاك ڕادەگرن بە زمانی حاڵ یان بە زمانی قسە، هەر ئەو بە دەسەڵات و کار بەجێیە .

* وە باوەڕمان وایە کە خوای گەورە موڵکی ئاسمانەکان و زەوی هەیە:

﴿ **يخلُق ما يشاءُ يهب لِمن يشاءُ إناثاً ويهب لِمن يشاءُ الذكُور أو يزوجهم ذُكْراناً وإناثاً ويجعلُ من يشاءُ عقِيماً إنه علِيم قدِير**﴾ [الشورى: ٤٩-٥٠].

واتە : خوای گەورە ویستی لەچی هەبێت دروستی دەکات، بەویستی خۆی کچ دەبەخشێت بە هەرکەسێك کە ویستی لێبێت، یا خود کوڕیان پێ دەبەخشێت، یاخود کوڕو کچیان پێ دەبەخشێت، ویستیلێ بێت نەکوڕ نەکچ نابەخشێت پێیان، بەڕاستی خوای گەورە زاناو بەدەسەڵاتە بەسەر هەموو شتێکدا .

*وە باوەڕمان وایە کە خوای گەورە:

﴿ **ليس كمِثْلِهِ شيءٌ وهو السمِيع البصِير له مقالِيد السماواتِ والأرض يبسطُ الرزق لِمن يشاءُ ويقْدِر إنه بِكُل شيءٍ علِيم**﴾ [الشورى: ١٢].

واتە : هیچ شتێك لە خوای گەورە ناچێت، وە خوای گەورە بیسەر و بینەری هەموو شتێکی گەورەو بچوك وئاشکراو نهێنییە، خەزێنەو کلیلەکانی ئاسمانەکان و زەوی هەمووی موڵکی ئەوەو بەدەستی ئەوە، بۆ

هەر کەسێك کە ویستی لێ بێت ڕۆزی فراوان دەکات، وە بۆ هەر کەسێکیش کە ویستی لێ بێت لێ ی تەسك دەکات، بەڕاستی خوای گەورە زانایە بە هەموو شتێك .

*وەباوەڕمان وایە کە خوای گەورە: ﴿ وما من دابةٍ في الأرض إلا على الله رزقها ويعلم مستقرها ومستودعها كلٌ في كتابٍ مبين﴾ [هود: ٦].

واتە : هیچ ئاژەڵ وگیان لەبەرێك نىیە لەسەر ڕووی زەوی ئیلا خوای گەورە ڕۆزی دەداتو ڕۆزیان لای خوای گەورەیە، وە دەزانێت شوێنی مانەوە و نیشتەجێبوونی کوێیە و، شوێنی ڕۆیشتن و مردنیشی کوێیە، هەموو ئەم شتانە لە (لوح المحفوظ) دا نووسراون .

*وە باوەڕمان وایە کە خوای گەورە:

﴿ وَعِنْدَهُ مَفَاتِحُ الْغَيْبِ لا يَعْلَمُهَا إِلَّا هُوَ وَيَعْلَمُ مَا فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ وَمَا تَسْقُطُ مِنْ وَرَقَةٍ إِلَّا يَعْلَمُهَا وَلا حَبَّةٍ فِي ظُلُمَاتِ الْأَرْضِ وَلا رَطْبٍ وَلا يَابِسٍ إِلَّا فِي كِتَابٍ مُبِينٍ﴾ [الأنعام:٥٩].

واتە : کلیلی زانیاری غەیب و نهێنی یەکان لای خوای گەورەیە وهیچ کەسێك نایزانێت تەنها خۆی نەبێت، وەئەوەی لە ووشکانی و دەریاکان دا هەیە زانیاری بە هەمووی هەیە، وەگەڵای هیچ دارێك ناوەرێت ئیلا خوای گەورە زانیاری بە کات و شوێنی وەرینەکەی هەیە، وەهیچ دانەوێڵەیەك نىیە لە تاریکی ژێر زەوی یاخود تەڕ یاخود وشك ئیلا هەموو ئەمانە لە (لوح المحفوظ)دا نووسراونەتەوە .

*وە باوەڕمان وایە کە خوای گەورە:

﴿ إن الله عنده علم الساعة وينزل الغيث ويعلم ما في الأرحام وما تدري نفس ماذا تكسب غداً وما تدري نفس بأي أرض تموت إن الله عليم خبير﴾ [لقمان: ٣٤].

واتە : زانیاریيەكانی هاتنی قیامەت لای خوای گەورەیەو هەر خۆی دەیزانێت، وە هەر خۆی كاتی باران بارین دەزانێت، وە هەر خۆی دەزانێت ئەوەی لە ڕەحمی ئافرەتدایە ئایا كوڕە یاخود كچ، باشە یاخود خراپ، وە هیچ نەفسێك نازانێت سبەی چی بەدەست دێنێت و تووشی چی دەبێت، وە هیچ نەفسێك نازانێت لە كوێدا دەمرێت تەنها خوای گەورە نەبێت، بەڕاستی خوای گەورە زانا و خەبیرە .

*وە باوەڕمان وایە كە خوای گەورە قسە دەكات بەوەی كە ویستی لێ بێت هەر كاتێك كە بیەوێت و چۆنی بوێت: ﴿**وكلّم اللهُ موسى تكليماً**﴾[النساء:١٦٤] .

واتە : خوای گەورە قسەی لەگەڵ موسی كرد(ﷺ)قسە كردنێكی ڕاستەقینە.

وە دەفەرموێت: ﴿**ولما جاء موسى لِميقاتنا وكلمه ربه**﴾ [الأعراف: ١٤٣] .

واتە : كاتێك موسی (ﷺ) لە كاتی دیاری كراودا هات و خوای گەورە قسەی لەگەڵدا كرد .

وە دەفەرموێت : ﴿**وناديناه مِن جانِبِ الطورِ الأيمن وقربناه نجيا**﴾ [مريم: ٥٢] .

واتە : بانگی (موسی) مان كرد (ﷺ) وقسەمان لەگەڵ كرد لەلای ڕاستی چیای طور، وە پلەو پایەمان نزیك كردەوە هەتا قسەمان لەگەڵدا كرد وگوێی لە قسەی پەروەردگار بوو .

*وە باوەڕمان وایە كە: ﴿ **قُلْ لو كانَ البحر مِداداً لِكلِماتِ ربي لنفد البحر قبلَ أنْ تنفَد كلِمات ربي ولو جِئْنا بِمِثْلِهِ مدداً**﴾ [الكهف: ١٠٩].

واتە : ئەگەر ئاوی دەریاكان مەرەكەب بن بۆ پێنووس، پێنووسیش ووشەكانی خوای گەورە بنووسن ئەوا ئاوی دەریاكان ووشك دەبێت و كۆتایی دێت و ووشەكانی خوای گەورە ئەوەندە زۆرن كۆتایی نایەت.

هەروەها دەفـەرموێت: ﴿ **ولو أنما في الأرض من شجرة أقلام والبحر يمده من بعده سبعة أبحر ما نفدت كلمات الله إن الله عزيز حكيم**﴾ [لقمان: ٢٧].

واتە : ئەگەر هەرچی دار هەیە لەسەر ڕووی زەوی هەمووی پێنووس بێت و ئاوی دەریاکان مەرەکەب بێت ئەوا تەواو دەبن، بـەڵام ووشـەکانی خـوای گـەورە تـەواو نابێـت، هەرچـەندە ئەگـەر لەپاشـاندا حـەوت دەریـای تـریش یارمەتی بدەن ئەمانیش تەواو دەبن، بەڕاستی خـوای گـەورە بەدەسـەڵات و کار بەجێیە.

*وە باوەڕمـان وایـە کـە ووشـەکانی خـوای گـەورە تـەواوترین ووشـەن، ڕاستن لە هەواڵەکاندا، دادپـەروەرن لـە حوکمەکانـدا، جـوانن لـە قـسەکاندا، خوای گەورە دەفەرموێت: ﴿**وتمت كلمت ربك صدقا وعدلا**﴾ [الانعام: ١١٥] .

واتە : ووشەی پەروەردگارت تەواون، ڕاستن لە هەواڵەکاندا، دادپەروەرن لە حوکمەکاندا ، وە دەفەرموێت: ﴿**ومن أصدق من الله حديثا** ﴾ [النساء: ٨٧] .

واتە : کێ هەیە قسەی لە قسەی خوای گەورە ڕاستتر بێت؟

*وە باوەڕمـان وایـە کـە قورئـانی پـیرۆز قـسەی خـوای گەورەیـە بـە ڕاستەقینەیی قسەی پێ کردووە، وە داوێتی بە جبریل (عليه الصلاة والسلام) ئەویش دایبەزاندووە بۆ سەر دڵی پێغەمبەر (ﷺ)،

﴿ **قل نزله روح القدس من ربك بالحق** ﴾ [النمل: ١٠٢] .

واتە : ئەی محمد (ﷺ) بڵێ ئەم قورئانە جبریـل (عليه الصلاة والـسلام) دایبەزاندووە بۆ سەر دڵی من لەلایەن پەروەردگارتەوە بە حەق .

وە دەفـەرموێت: ﴿ **وإنه لتنزيل رب العالمين نزل به الروح الأمين على قلبك لتكون من المنذرين بلسان عربي مبين**﴾ [الشعراء: ١٩٢-١٩٥].

واتە : ئەم قورئانە پیرۆزە دابەزێنراوی پەروەردگاری هەموو جیهانە، کە جبریلی دەست پاك (علیه الصلاة والسلام) دایبەزاندۆتە سەر دڵت تا تۆیش ببیت بە یەکێك لە ترسێنەران وخەڵکی پێ بترسێنیت و ئاگاداریان بکەیتەوە پێی، وە بەزمانی عەرەبی ئاشکرا دابەزیوە .

*وە باوەڕمان وایە کە خوای گەورە بەرزە بە سەر دروست کراوەکانیدا خودی خۆی و سیفاتەکانیشی، چونکە خوای گەورە دەفەرموێت:

﴿ **وهو العلي العظيم** ﴾ [البقرة: ٢٥٥] .

واتە : خوای گەورە بەرزو گەورەیە خودی خۆی وناوو سیفاتەکانی .

وەدەفەرموێت: ﴿**وهو القاهِر فَوق عِبادِهِ وهو الحَكيم الخَبير**﴾ [الأنعام: ١٨] .

واتە : خوای گەورە بە دەسەڵاتەو زاڵەو بەرزەو لەسەرووی بەندەکانیەوەیە، وەخوای گەورە کاربەجێو زانایە .

*وە باوەڕمان وایە کە: ﴿**خلَق السماواتِ والأرض فِي سِتةِ أيامٍ ثُم استوى على العرش يدبر الأمر**﴾ [يونس: ٣].

واتە : خوای گەورە ئاسمانەکان و زەوی دروست کرد لە شەش ڕۆژدا، پاشان بەرز بووەوە بۆ سەر عەرش و هەر ئەو هەڵسوڕێنەری ئەم بوونەوەرەیە .

وە بەرزبوونەوەی بۆ سەر عەرشەکەی: بەرزبوونەوەیەتی بۆ سەری بە خودی خۆی بەرزبوونەوەیەکی تایبەت کە گونجاوو شیاو بێت بە پیرۆزیو گەورەیی خوای گەورە، لەبەرزبونەوەی هیچ کەسێك لە دروست کراوەکانی ناچێت، وەهیچ کەسێك چۆنێتیەکەی نازانێت تەنها خۆی نەبێت .

*وە باوەڕمان وایە کە خوای گەورە لەگەڵ دروستکراوەکانێتی، وە خۆی لەسەر عەرشەکەیەتی زانیاری هەیە بەحاڵیان، و ووتەکانیان دەبیستێت و،

کردەوەکانیــان دەبینێــت، وە ئــیش وکاریــان هــەڵ دەســووڕێنێت، ڕۆزی هــەژاران دەدات وتێکــشکاوان چــاك دەکاتــەوە، وە مولــك دەدات بــە هــەر کەسێك کە ویستی لێ بێت، وە دەیسەنێتەوە لەهەر کەسێك کە ویــستی لــێ بێت، وە ویستی لێ بێت هەر کەسێك دەسەڵاتدار بکـات ئـەوا دەسـەڵاتداری دەکات، وە ئەوەیشی ویستی لێ بێـت سـەر شـۆڕو ڕیسوای دەکـات، خێـرو چاکە هەر بە دەستی ئـەوە، وەهـەر ئـەو توانـاو دەسـەڵاتی بەسـەر هـەموو شتێکدا هەیە، وە هەر کەسێك ئەمە ئیشی بێـت بـە شـێوەیەکی ڕاسـتەقینە لەگەڵ دروستکراوەکانێتی، هەرچەندە لەسەرروویانەوەیە لەسەر عەرشـەکەی بە شێوەیەکی ڕاستەقینە: ﴿لیسَ کَمِثْلِهِ شَيء وهوالسَّمیعُ البَصیر﴾ [الشوری: ١١].

واتــە : هــیچ شــتێك لــە خــوای گــەورە ناچــێت و خــــوای گـــــــەورە بیسەرو بینەری هەموو شتێکە.

وە ئێمە وەکو (الحلولیة) لە جەهمیەکان و جگـە لـەوان نـاڵێین: خـوای گەورە لەگەڵ دروستکراوەکانێتی لەسەر ڕووی زەوی، وە باوەڕمان وایە کـە هەر کەسێك وا بڵێت ئەوا کـافرە یـا خـود گومڕایـە، چـونکە وەسـفی خـوای گەورەی کردووە بە سیفاتی کەم وکوڕ کە شایانی خوای گەورە نیە .

*وە باوەڕمان هەیە بەوەی کە پێغەمبەرەکەی (ﷺ) هەواڵی پێداوین کە هەموو شەوێك دادەبەزێت بۆ ئاسمـانی دونیـا کاتێـك کـە سـێ یـەکی (یـەك لەسەر سێ) شەو دەمێنێـت وە دەفـەرموێت: ((من یدعوني فأستجیب له ؟ من یسألني فأعطیه ؟ من یستغفرني فأغفر له؟))(١٠) .

١٠- البخاري (٥٩٦٢) باب الدعاء نصف اللیل، وأبو داود(١٣١٥) باب أي اللیل أفـضل، والـدارمي (١٤٧٩)، ومالك(٤٩٨)، وغیرهم ،وکلهم عن أبي هریرة (رضي الله عنه).

واتە : کێ لێم دەپاڕێتەوە تا وەڵامی بدەمەوە ؟ کێ داوام لێ دەکات تاپێی ببەخشم؟ کێ داوای لێخۆشبوونم لێ دەکات تا لێ ی خۆش بم؟ .

*وە باوەڕمان وایە کە خوای گەورە لە ڕۆژی قیامەتدا دێت بۆ بڕیاردان لەنێوان بەندەکان دا چونکە دەفەرموێت:

﴿**كلا إذا دكتِ الأرض دكًا دكًا وجاءَ ربك والملك صفًا صفًا وجِيءَ يومئذٍ بجهنم يومئذٍ يتذكر الإنسانُ وأنى له الذكرى**﴾ [الفجر: ٢١-٢٣].

واتە : نەخێر نابێت کردەوەکانتان بەو شێوازە بێت چونکە کاتێك دێت زەوی دەلەرزێت و دەهەژێت و دەشکێت یەك لە دوای یەك، وە خوای گەورە دێت بۆ بڕیاردان لەنێوان بەندەکاندا، وە فریشتەکانیش پۆل پۆل دێن، وە لەو ڕۆژەدا فریشتەکان دۆزەخ ڕادەکێشن و دەیهێنن، ئەو کاتە مرۆڤ پەشیمان دەبێتەوە لە کردەوە خراپەکانی دونیای، بەڵام پەشیمانی و یادکردنەوەی تاوانی سوودی پێ ناگەیەنێت لەو ڕۆژەدا .

*وە باوەڕمان وایە کە خوای گەورە: ﴿ **فعالٌ لما يريد**﴾ [هود: ١٠٧].

واتە : هەرچی بوێت وویستی لێ بێت دەیکات و کەس نیەیە دەستە وەستانی بکات.

*وە باوەڕمان وایە کە ویستی خوای گەورە دوو جۆرە: یەکەمیان: کەونی (کونية) کە بەهۆیەوە مەبەستی خوای گەورە ڕوو دەدات، وە مەرج نیەیە کە خوای گەورە خۆشی بوێت کە بە مانای ویست دێت (المشيئة)، وەکو خوای گەورە دەفەرموێت: ﴿**ولو شاءَ اللهُ ما اقتتلوا ولكن الله يفعلُ ما يريد**﴾ [البقرة: ٢٥٣] .

واتە : ئەگەر خوای گەورە ویستی لێبوایە ئەوا کوشتاری یەکتریان نەدەکرد، بەڵام خوای گەورە ئەوەی بیەوێت جێبەجێی دەکات .

وە دەفەرموێت: ﴿ **إنْ كانَ اللهُ يريد أنْ يغويكُم هو ربكُم**﴾ [هود: ٣٤].

واتــە : ئامۆژگـاری مـن سـوودتان پـێ ناگەیـەنێت ئەگـەر خـوای گـەورە بیـەوێت گومڕاتـان بکـات، چـونکە هــەر ئــەو پەروەردگارتانــەو ڕێنمـایی‌و گومڕایی هەر بە دەستی ئەوە .

دووەمیان: ویستی شەرعی کە مەرج نییە مەبەستی جێ بەجێ بێت، وە مەبەستیشی تێیدا تەنها خۆشویستراو دەبێت بۆی وەکو دەفەرموێت:

﴿ **واللهُ يريد أنْ يتوب عليكُم**﴾ .

واتە : خوای گەورە دەیەوێت لێتان خۆش بێت .

*وە باوەڕمان وایە کە ویست ومەبەستی (کوني وشرعي) دەگەڕێتەوە بۆ دانایی خوای گەورە: ئەوەی کە بڕیاری کەونی لە سەر دابێت، یا خود داوای پەرستنی پێ کردبێت لە دروست کراوەکانی (شرعاً) ئـەوە دانایی‌یـەو بـە گـوێرەی دانایی‌یـە، ئـیتر هەیـە زانیومانـەو، هەیـشە هۆشمـان پـەی پـێ نەبردووەو نەیزانیوە.

﴿ **أليس اللهُ بأحكم الحاكِمِين**﴾ [التين: ٨] .

واتە : ئایـا خـوای گـەورە لـە هـەموو دادوەرەکـان دادوەرتـر نی‌یـە؟ وە دەفەرموێت:

﴿ **ومن أحسن مِن اللهِ حكْماً لِقومٍ يوقنونَ**﴾ [المائدة: ٥٠].

واتە : کێ هەیە حوکم و بڕیاری باشـتربێت لـە بڕیـاری خـوای گـەورە بـۆ کەسانێك کە دڵنیایی یان هەبێت؟

*وە باوەڕمان وایە خوای گەورە باوەڕدارانی لـەخوا تـرس وپیاوچـاکانی خۆش دەوێت و ئەوانیش خوای گەورە یان خۆش دەوێت .

وەکو دەفەرموێت:

﴿ **قُلْ إنْ كُنتم تحِبونَ اللهَ فاتبِعوني يحبِبكُم اللهُ** ﴾ [آل عمران: ٣١] .

واتە : ئەی محمد(ﷺ) پێیان بڵێ ئەگەر ئێوە خوای گەورەتان خۆش دەوێت ئەوا شوێنی من بـــکەون، خوای گەورەیش ئێوەی خۆش دەوێت .

وە دەفەرموێت: ﴿ **فسوف يأتي اللهُ بقومٍ يحبهم ويحبونه** ﴾ [المائدة: ٥٤] .

واتە : ئەوا خوای گەورە کەسانێکی تر دەهێنێت کە خۆشیانی دەوێت و ئەوانیش خوای گەورەیان خۆش دەوێت .

وە دەفەرموێت: ﴿ واللهُ يُحِبُّ الصابرين﴾ [آل عمران: ١٤٦] .

واتە : خوای گەورە ئارامگرانی خۆش دەوێت .

وەدەفەرموێت: ﴿ وَأَقْسِطُوا إِنَّ اللهَ يُحِبُّ المُقْسِطِين﴾ [الحجرات: ٩] .

واتە : ئێوە دادپەروەربن بەڕاستی خوای گەورە دادپەروەرانی خۆش دەوێت .

وە دەفەرموێت: ﴿ **وأحسنوا إن الله يحب المحسنين**﴾ [المائدة: ٩٣] .

واتە : چاکە بکەن چونکە بەڕاستی خوای گەورە چاکەکارانی خۆش دەوێت .

*وە باوەڕمان وایە کە خوای گەورە ڕازیـیە لەو شەریعەتەی کە دایناوە لە کردەوەکان و وتەکان، وەناڕازی یە لەو شتانەی کە قەدەغەی کردووە، لەوانە: دەفەرموێت: ﴿ **إنْ تكْفُروا فَان اللهَ غَنِي عنكُم ولا يرضى لِعبادِهِ الكُفْر، وانْ تشكُروا يرضه لكُم**﴾ [الزمر: ٧] .

واتە / ئەگەر ئێوە کوفر بکەن ئەوا بەڕاستی خوای گەورە دەوڵەمەندەو پێویستی بە ئێوە نیـیە کە بیپەرستنو سوپاسی بکەن، بەڵام ڕازیش نیـیە بە کوفر بۆ بەندەکانی، وە ئەگەر سوپاسی خوای گەورە بکەن ئەوا بە سوپاس کردن ڕازیـیە لێتان .

وە دەفـەرموێت: ﴿ولكن كره الله انبعاثهم فثبطهم وقيل اقعدوا مع القاعدين﴾ [التوبة: ٤٦].

واتە : بەڵام خوای گەورە پـێی نـاخۆش بـوو کـە دوو ڕووەکـان دەرچـن لەگەڵ باوەڕداران بۆ جیهـاد کـردن، بۆیـە ڕایـانی گـرت و دانیـشتنی خـستە دڵیانـەوە وەکـوو سەرشـۆڕییەك بۆیـان، و پێیـان ووتـرا دانیـشن لەگـەڵ دانیشتووەکان (ئەوانەی کە(عذر)یان هەیە لە کـوێرو نـەخۆش و ئـافرەت و منداڵ) .

*وە باوەڕمـان وایـە کـە خـوای گـەورە ڕازی دەبێـت لـەو کەسـانەی کـە باوەڕیان هێناوە و کردەوەی چاکیان کردووە:

﴿ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ ذَلِكَ لِمَنْ خَشِيَ رَبَّهُ﴾ [البينة: ٨].

واتـە : خـوای گـەورە لێیـان ڕازی بـوو بـە هـۆی باوەڕهێنـان وکـردەوە چاکەکانیانەوە(واتە: هـاوەڵان)، وە ئـەوانیش ڕازی بـوون لـە خـوای گـەورە بەهۆی ئەو هەموو بەخششانەی کە پێیـانی دا لـە بەهەشـتدا، کـە ئەمـە بـۆ کەسێکە لە خوای گەورە بترسێت بە زانیاریەوە.

*وە باوەڕمان وایـە کـە خـوای گـەورە تـووڕە دەبێـت لـە کەسـێك کـە شایانی تووڕەبوون بێت، لە کافران و جگە لەوان:

﴿ الظانين بالله ظن السوء عليهم دائرة السوء وغضب الله عليهم﴾ [الفتح: ٦] .

واتە : ئەوانەی کە گومانی خراپ بە خوای گـەورە دەبـەن(گومـان بـردن بەسەرکەوتنی ووشەی کوفر بە سەر ووشەی ئیسلامدا) ئەوانە ئـەو گومانـە خراپەیان بۆخۆیان دەگەڕێتەوە وتووشی خۆیان دەبێـت وخـوای گـەورەیش لێیان تورە بووە .

وە دەفـەرموێت: ﴿ **من شرح ِبالْكُفْرِ صدراً فَعليهم غَضب ِمن اللهِ ولَهم عـذَاب عظِيم** ﴾ [النحل: ١٠٦].

واتە : بەڵام کەسێك کوفر بکات بـە دەم وسینگیـشی فـراوان بێـت ودڵـی خۆش بێت بەو کوفرەی کـە کردوویـەتی، ئـەوا ئـەو کەسـانە تـووڕە بـوونی خوای گەورەیان لە سەرە و سزایەکی زۆر گەورەیان بۆ هەیە .

*وە باوەڕمان وایە کە خوای گەورە ڕوویەکی هەیە کەوەسـف کـراوە بـە پیرۆزو بەڕێز کـە دەفـەرموێت: ﴿ **ويبقى وجه ربك ذُو الجَلال والاكرام** ﴾ [الـرحمن: ٢٧] .

واتە : هەموو شتێك لەناو دەچێت و نامێنێت، تەنها ڕووی پـەروەردگارت دەمێنێت

کە وەسف کراوە بەوەی کە ڕوویەکی پیرۆز وبەڕێزە .

*وە باوەڕمان وایە کە خوای گەورە دوو دەستی پـیرۆزی گـەورەی هەیـە کە لەدەستی هیچ لە دروسـتکراوەکانی ناچـێت، و کەسـیش چـۆنێتیيەکەی نازانێت تەنها خۆی نەبێت، کـە دەفـەرموێت: ﴿ **بلْ يداه مبسوطَتان ينفِق كيـف يشاءُ** ﴾ [المائدة:٦٤].

واتە : بەڵکو هەردوو دەستی خوای گەورە کراوەن چۆنی ویست لێبێـت دەبەخشێت.

وە دەفـەرموێت : ﴿ **وما قَدروا الله حق قَدرِهِ والأرض جمِيعاً قَبضته يوم الْقِيامةِ والسماوات مطْوِيات ٍبِيمِينِهِ سبحانه وتعالَى عما يشرِكُونَ** ﴾ [الزمر: ٦٧] .

واتـە : خـوای گـەورەیان بـە گـەورە نەناسـیوە بـەو گەورەیيـەی کـە شـایەنێتی، کەهـەموو زەوی لـە ڕۆژی قیامەتـدا دەکاتـە مـشتیيەوە (دەستیيەوە و دای دەخـات) وەئاسمانـەکانیش لـوول دەکـات بـە دەسـتی

ڕاستیو لە دەستی ڕاستی دایە، پاك و بێگەردیو گەورەیی بۆ خوای گەورە لەو هاوبەش بڕیاردانەی کە بۆی بڕیار دەدەن .

*وە باوەڕمان وایە کە خوای گەورە دوو چاوی ڕاستەقینەی هەیە کە لە چاوی هیچ لە دروستکراوەکانی ناچێت و کەسیش چۆنێتیەکەی نازانێت تەنها خۆی نەبێت، کە دەفەرموێت: ﴿**واصنع الفُلْك بِأَعيننا ووحينا**﴾ [هود: ٣٧].

واتە : ئەی نوح (ﷺ) کەشتیەکە دروست بکە لە پێش چاوی ئێمە، وە ئێمە چاودێریت دەکەین، وە بەو شێوازە دروستی بکە کە ئێمە بەسروش بۆتمان ناردووە.

وە پێغەمبەر (ﷺ) دەفەرموێت: ((حِجابه النور لَو كَشفَه لأحرقَت سبحات وجهِهِ ما انتهى اليه بصره مِن خلْقِهِ))[١١].

واتە : پەردەی خوای گەورە وداپۆشەری نوورە ئەگەر لایبەرێت و هەڵی بگرێت ئەوا نوورو پیرۆزی ڕووی چەندێك چاوی خوای گەورە بەندەکانی ببینێت هەمووی دەسووتێنێت.

وە ئەهلی سوننە کۆن لەسەر ئەوەی کە خوای گەورە دوو چاوی هەیە، وەفەرموودەکەی پێغەمبەریش (ﷺ) پاڵپشتی دەکات دەربارەی دەجال کە دەفەرموێت: ((إنه أعور وإن ربكُم ليس بأعور)) [١٢] .

واتە : دەجال چاوێکی کوێرەو، بەڕاستی پەروەردگاری ئێوە دوو چاوی هەیەو هیچ چاوێکی کوێر نیە .

*وە باوەڕمان وایە کە خوای گەورە : ﴿**لا تدركُه الأبصار وهو يدرك الأبصار وهو اللطِيف الخبِير**﴾ [الأنعام: ١٠٣].

١١- مسلم٢٩٣-(١٧٩) من حديث أبي موسى الأشعري(ﷺ)، وابن ماجة(١٩٥).

١٢- صحيح الجامع الصغير: (٥٥٧٨/٢).

واتە : چاوەكان هەست بە خوای گەورە ناكەن لە دونیادا، بەڵام خوای گەورە هەست بەهەموو چاوەكان دەكات و زانیاری پێیان هەیەو هیچ شتێكی لێ ناشاردرێتەوە، هەر خوای گەورە نهێنیەكان بە ئاسانی دەزانێت و زانیاری بەهەموو شتێك هەیەو ئاشكراو نهێنی دەزانێت .

*وە باوەڕمان وایە كە باوەڕداران پەروەردگاریان دەبینن لە ڕۆژی قیامەت دا: ﴿ **وجوه يومئذٍ ناضرة ، إلى ربها ناظِرةٌ**﴾ [القيامة: ٢٢ ـ ٢٣].

واتە : لە ڕۆژی قیامەت دا ڕووی باوەڕداران دەگەشێتەوەو جوانە، كاتێك كە تەماشای پەروەردگاریان دەكەن ودەیبینن .

*وەباوەڕمان وایە كە خوای گەورە هاوشێوەو هاووێنەی نیە لەبەر تەواوێتی سیفاتەكانی: ﴿**ليس كمِثْلِهِ شيءٌ وهو السميع البصير**﴾ [الشورى: ١١] .

واتە : هیچ شتێك لە خوای گەورە ناچێت و لە وێنەی خوای گەورە نیە، وە خوای گەورە بیسەرەو بینەرەو هەموو شتێك دەبیستێت و دەبینێت .

*وە باوەڕمان وایە كە خوای گەورە: ﴿**لا تأخذُه سِنةٌ ولانوم**﴾ [البقرة: ٢٥٥] .

واتە : خوای گەورە نە وەنەوزە دەیباتەوە وە نەدەخەوێت، لەبەر تەواوێتیو زیندوێتیو هەستانی بە هەڵسوڕاندنی دروستكراوەكانی .

*وە باوەڕمان وایە كە خوای گەورە ستەم لە هیچ كەسێك ناكات لەبەر تەواوێتی دادپەروەری، وە خوای گەورە بێئاگا نیە لە كردەوەی بەندەكانی لەبەر تەواوێتی چاودێری و ئاگا لێبونی .

*وە باوەڕمان وایە كە هیچ شتێك خوای گەورە دەستە وەستان ناكات نەلە ئاسمانەكان و نە لەزەوی، لە بەر تەواوێتی زانیاری و دەسەڵاتی :

﴿إنما أمره إذا أراد شيئاً أنْ يقُولَ له كُن فيكُونُ﴾ [يـس: ٨٢] .

واتە : تەنها ئیشی خوای گەورە وایە کە ئەگەر ویستی لە شتێك بێت پێی دەفەرموێت ببە ئەویش یەکسەر دەبێت .

وە خوای گەورە تووشی ماندووبوون و نەتوانین نابێت لەبەر تەواوێتی هێزو دەسەلاتی: ﴿ولقد خلقْنا السماواتِ والأرض وما بينهما فِي ستةِ أيامٍ وما مسنا مِن لُغوبٍ﴾ [ق: ٣٨].

واتە : بە جەخت لەسەرکراویەوە ئێمە ئاسمانەکان و زەوی وئەوەی لە نێوانیان دایە دروستمان کرد لە شەش ڕۆژدا وەتووشی ماندووبوون و نەتوانین نەهاتین .

*وە باوەڕمان هەیە بە جێبەجێکردنی هەموو ئەو ناوو سیفاتانەی خوای گەورە کەخۆی بۆ نەفسی پیرۆزی خۆی جێگیری کردووە، یاخود پێغەمبەر (ﷺ) بۆی جێگیر کردووە، بەڵام ئێمە بەرائەت دەکەین و خۆمان دوور دەگرین لە دوو ئاگاداری لێ کراوی گەورە کە بریتین لە:

یەکەم: لێکچواندن (تمثيل) کە مرۆڤ بە دڵی یاخود بە زمانی بڵێت سیفاتی خوای گەورە وەکوو سیفاتی دروستکراوەکانی وایە،

دووەم: چۆنێتی (التكييف) واتە: مرۆڤ بە دڵی یاخود بە زمانی بڵێت: چۆنێتی سیفاتی خوایگەورە بەم شێوەیەو بەم شێوەیەیە .

*وە باوەڕمان هەیە بەنەفیکردن و جێگیرنەکردنی هەموو ئەو سیفاتە کەم و کوڕانەی کە خوای گەورە نەفی کردووە لە خۆی یاخود پێغەمبەرەکەی (ﷺ) نەفی کردووە لە خوای گەورە، وەئەم نەفی کردنە جێگیرکردنی سیفاتی تەواوی دژەکەی

دەگرێتە خۆی (واتە: کە نەفی سیفاتێکی خراپ دەکەی لە خوای گەورە واتە سیفاتە دژە چاکەکەیت جێگیر کردووە، بۆ نمونە کە نەفی نەزانین دەکەیت واتە زانیاریت بۆ خوای گەورە جێگیر کردووە، کە نەفی ستەم دەکەیت واتە دادپەروەریت بۆ خوای گەورە جێگیر کردووە) .

وە بێدەنگ دەبین لەو سیفاتانەی کە خواو پێغەمبەرەکەی (ﷺ) لێی بێدەنگ بوونە، نە نەفیان کردووەو نەجێگیر.

* وە باوەڕمان وایە کە ڕۆیشتن لەسەر ئەم ڕێگایە پێویستەو هەر دەبێت لە سەری بڕۆین، چونکە ئەو سیفاتانەی کە خوای گەورە بۆ نەفسی خۆی جێگیری کردووە یاخود نەفی کردووە ئەوا هەواڵێکەو خوای گەورە هەواڵی پێ ڕاگەیاندووین دەربارەی نەفسی خۆی کە خوای گەورە لە هەموو کەس زاناترە بە نەفسی خۆی، وە لە هەموو کەس ووتەی ڕاست ترەو قسەی جوانترە، وەبەندەکان زانیاریان نیە دەربارەی خوای گەورە، وە ئەو سیفاتانەی کە پێغەمبەرەکەی(ﷺ) بۆی جێگیر کردووە یاخود نەفی کردووە ئەوا هەواڵێکەو پێغەمبەر(ﷺ) پێی ڕاگەیاندووین دەربارەی خوای گەورە، کە پێغەمبەر(ﷺ) زاناترین کەسە لە دروستکراوەکان بە پەروەردگاری وە لە هەموویان زیاتر ئامۆژگاری خەڵکی کردووە، ولە هەموویان ڕاستگۆترەو لە هەموویان زمان پاراو ترە .

وە لە قسەی خواو پێغەمبەرەکەی (ﷺ) تەواوێتی زانیاری و ڕاستی ڕوونکردنەوەی تێدایە، بۆیە بیانوو بۆ هیچ کەسێك نیە کە وەری نەگرێت یاخود دوودڵ بێت لە وەرگرتنی .

فصل

* وە هەموو ئەو سیفاتانەی خوای گەورە كە باسمان كرد بە درێژی و بە كورتی، ئەوا ئێمە لەو شتەدا پشتمان بەستووە بە قورئانی پەروەردگارمان و سوننەتی پێغەمبەرمان (ﷺ)، وە ئەوەی پێشینەكانی ئەم ئوممەتە و پێشەوایانی هیدایەت لە پاش ئەوان لەسەری ڕۆیشتوون .

* وە باوەڕمان وایە كە پێویستە دەقەكانی قورئان و سوننەت لەسەر شێوازە ئاشكراكەی باس بكەین، وە هەڵی بگرین لەسەر ئەو ڕاستێتییەی كە گونجاوە بۆ خوای گەورە، وە بەرائەت دەكەین و خۆمان دوور دەگرین لە ڕێگای ئەوانەی كە مانای سیفاتەكانی خوای گەورە دەگۆڕن بۆ مانایەك كە خواو پێغەمبەرەكەی(ﷺ) مەبەستیان نەبووە(تـحريف)ی دەكەن .

هەروەها بەرائەت دەكەین و خۆمان دوور دەگرین لەڕێگای لە كارخستووان (المعطّلين)، ئەوانەی كە سیفاتەكانی خوای گەورە لەكار دەخەن لەو دەلالەت لەسەر كراوەی كە خواو پێغەمبەرەكەی (ﷺ) مەبەستیان بووە .

هەروەها بەرائەت دەكەین وخۆمان دوور دەگرین لە ڕێگای زیادڕەویكەران، ئەوانەی كە سیفاتەكانی خوای گەورەیان چوواندووە بە سیفاتی دروستكراوەكانی (المـ ـشبه)، یاخود زیادڕەویان كردووە لە پرسیاركردن لە چۆنێتی سیفاتەكانی خوای گەورە .

* وە باوەڕمان وایە كە زانیاری دڵنیای ئەوەی كە لە قورئانی خوای گەورەدا، یاخود لە سوننەتی پێغەمبەرەكەیدا(ﷺ)هاتووە ئەوە حەقە و هەندێكی هەندێكی تری هەڵناوەشێنێتەوە، چونكە خوای گەورە دەفەرموێت: ﴿**أَفَـلا يتدبرونَ القُرآنَ ولَو كَانَ مِن عِندِ غَيرِ اللهِ لَوجدوا فِيهِ اختِلافاً كَثِيراً**﴾ [النساء: ٨٢] .

واتە : ئەوە بۆ لە قورئان ناكۆڵنەوەو تێی ناڕوانن و لێی تێ ناگەن،

ئەگەر لێی تێ بگەیشتنایە ئەوا دەتانبینی قورئان هەمووی یەکگرتووە و جیاواز نییە، وە ئەگەر لەلایەن جگە لە خوای گەورەوە بوایە ئەوا جیاوازی و هەڵوەشاندنەوەیەکی زۆرتان تێدا دەبینی .

وە چونکە هەڵوەشاندنەوەی هەندێك هەواڵ بۆ هەندێکی تر وا پێویست دەکات کە هەندێکیان هەندێکی تریان بەدرۆ بخەنەوە، کە ئەمەیش زۆر دوورەو ناگونجێت لە هەواڵی خوای گەورەو پێغەمبەرەکەی (ﷺ)، وە هەرکەسێك بڵێت لە قورئانی خوای گەورەدا یاخود لە سوننەتی پێغەمبەرەکەیدا (ﷺ) یاخود لە نێوانیاندا دژ بەیەك و هەڵوەشاندنەوەی یەکتری تێدایە ئەوا بەهۆی نییەت خراپیو لادانی دڵیەتی لە حەق، با تۆبە بکات و بگەڕێتەوە بۆ لای خوای گەورە و واز بهێنێت لە ڕێ دەرچوون، وە هەرکەسێك وا گومان بەرێت کە دژ بەیەك و هەڵوەشاندنەوەی یەکتری لەقورئان یاخود سوننەتدا هەیە یاخود لە نێوانیان دا هەیە، ئەوا یان بەهۆی کەمی زانیارییەوەیە یاخود لە کەمی تێگەیشتنێتی، یاخود بە هۆی کەمتەرخەمییەتی لە بیرکردنەوەو تێڕوانین، بابگەڕێت بەدوای زانیاریدا وکۆشش بکات لە بیرکردنەوەو لێکۆڵینەوەدا تاحەقی بۆ ڕوون دەبێتەوە، وەئەگەر حەقی بۆ ڕوون نەبووەوە ئەوا بابگەڕێتەوە بۆ لای زاناکەی و ڕابوەستێت لە گومان بردنو با وەکوو دامەزراوان لە زانستدا بڵێت: ﴿**آمنا به كُل من عِندِ ربنا وما يذكر إلا أولوا الألباب**﴾ [آل عمران: ٧] .

واتە : بڵێن باوەڕمان پێی هێناو هەمووی لەلایەنی پەروەردگارمانەوەیەو هەمووی حەق و ڕاستە .

وە با بزانێت قورئان وسوننەت جیاوازیو دژ بە یەکیان تێدا نییە و لە نێوان دا نییە و یەکتری هەڵ ناوەشێننەوە .

﴿ئیمان بە فریشتەکان﴾

*وە باوەڕمان هەیە بـە فریـشتەکانی خـوای گـەورە، وەئـەوان ﴿ عِبَـادٌ مُكْرَمُونَ لا يَسْبِقُونَهُ بِالْقَوْلِ وَهُمْ بِأَمْرِهِ يَعْمَلُونَ﴾ [الأنبياء: ٢٦-٢٧].

واتە : فریشتەکان بەنـدەی ڕێزلێنـراوی خـوای گـەورەن، وە هـیچ شـتێك ناڵێن لە پێش خوای گەورە دا هەتا خوای گەورە نـەیلێت یـاخود فـەرمانیان پێ نەکات، وە ئەوان بە فەرمانی خوای گەورە کار دەکەن و هیچ شـتێك لـە خۆیانەوە ناکەن .

خوای گەورە دروستیانی کردووەو ئەوانیش هەستاون بە پەرستنی خوای گەورەو ملکەچی گوێڕایەڵی کردنی خوای گەورە بوون:

﴿ وَلَهُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالأَرْضِ وَمَـنْ عِنْـدَهُ لا يَـسْتَكْبِرُونَ عَـنْ عِبَادَتِـهِ وَلا يَسْتَحْسِرُونَ يُسَبِّحُونَ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ لا يَفْتُرُونَ﴾ [الأنبياء : ١٩-٢٠].

واتە : فریشتەکان لە پەرستنی خوای گەورە دا خۆیان بە گەورە ناگرن و ماندوو نابن، بەڵکو بەردەوام خوای گەورە دەپەرستن و بـەپاکی ڕادەگـرن، بە شەوو بە ڕۆژ لاواز نابن و بێزار نابن لە پەرستنی خوای گەورە .

خوای گەورە شاردویانێتیەوە لە ئێمەو نایان بینین، وە لەوانەیە خـوای گەورە ئاشکرایانی کردبێـت بـۆ هەنـدێ لـە بەنـدەکانیو نیـشانیانی دابێـت، پێغەمبەر (ﷺ) جبریلی بینی (علیه السلام) لەسـەر شـێوەی خـوی شـەش سەد (٦٠٠) باڵی هەبوو کە ئاسمانی گرتبووەوە، وە جبریـل (علیه الـسلام) خۆی کرد بە مرۆڤێکی تەواو بۆ مەریەم و قسەیان لەگەڵ یەکتری دا کرد .

وە هـات بـۆ لای پێغەمبـەر(ﷺ) کـە هـاوەڵانی لـەلابوو لەسـەر شـێوەی پیاوێك کە نە دەناسرا(خەڵکی مەدینە نەبوو تا بیناسن)، وەنـە شـوێنەواری ڕێبواری پێوە دیار بوو (مانـدوو وتـەپوتۆزاوی بێـت)، جلێکـی زۆر سـپی لـە

بەردا بوو، وەقژی زۆر ڕەش بوو، دانیشت لەلای پێغەمبەر (ﷺ)، وە هەردوو ئەژنۆی دایە پاڵ هەردوو ئەژنۆی پێغەمبەر (ﷺ)، وە هەردوو ناودەستی خستەسەر هەردوو ڕانیو گفتوگۆی لەگەڵ پێغەمبەر کرد(ﷺ)، وەپێغەمبەریش(ﷺ) گفتوگۆی لەگەڵ ئەودا کرد، وەپێغەمبەر (ﷺ) بە هاوەڵانی ڕاگەیاند کە ئەوە جبریل بوو(علیه السلام).

* وە باوەڕمان وایە کە فریشتەکان چەند کارێکیان هەیە کە خوای گەورە داوای لێ کردوون کە جێبەجێی بکەن لەوانە: جبریل (علیه السلام) کە کاروباری سروشی پێ سپێردراوە، لەلایەنی خوای گەورەوە دای دەبەزێنێت بۆ سەر ئەو پێغەمبەرو نێردراوانە بە ویستی خوای گەورە .

وە میکائیل: کە کاروباری باران و ڕووەکی پێ سپێردراوە .

وە ئیسرافیل: کە فووکردن بە(صور)ی پێ سپێردراوە لە کاتی قیامەت کەهەموو خەڵکی دەمرێت، وە لەکاتی زیندوو بوونەوەیان .

وە فریشتەی گیان کێشان (ملك الموت): کە گیان کێشانی دروستکراوەکانی پێ سپێردراوە لە کاتی مردن دا .

وە فریشتەی چیاکان: کە چیاکانی پێ سپێردراوە .

وە مالك: کە دەرگاوانی دۆزەخە .

وە ئەو فریشتانەی کە کۆرپەی ناو ڕەحمی ئافرەتیان پێسپێردراوە .

وەئەو فریشتانەی کە مرۆڤ دەپارێزن .

وەئەو فریشتانەی کە نووسینی کردەوەکانی مرۆڤیان پێ سپێردراوە .

وە هەموو مرۆڤێك دوو فریشتەی لەگەڵ دایە ﴿**إِذْ يَتَلَقَّى الْمُتَلَقِّيَانِ عَنِ الْيَمِينِ وَعَنِ الشِّمَالِ قَعِيدٌ مَا يَلْفِظُ مِنْ قَوْلٍ إِلَّا لَدَيْهِ رَقِيبٌ عَتِيدٌ**﴾ [ق : ١٨].

واتە : دوو فریشتە لەگەڵ مرۆڤدان لەلای ڕاست وچەپی دانیشتوون، هیچ ووتەیەك لـە دەمـی مرۆڤـەوە دەرناچـێت ئـیلا ئـەو دوو فریـشتەیە چـاودێرو ئامادەن ودەینووسن.

وە ئەو فریشتانەی کە پرسـیار کـردن لـە مردوویـان پـێ سـپێردراوە لـە پاش بە خاك سپاردنی، کە دوو فریشتە دێن بۆ لای و پرسیاری لـێ دەکـەن دەربارەی پـەروەردگارو ئایین و پێغەمبەرەکەی(ﷺ)، وە خوای گەورەیش:

﴿ يثبت الله الذين آمنوا بالقول الثابت في الحياة الدنيا وفي الآخرة ويضل الله الظالمين ويفعلُ الله ما يشاءُ﴾ [إبراهيم: ٢٧].

واتە / خوای گەورە باوەڕداران دامەزراو دەکات لە دونیاو دوارۆژدا لە ناو گـۆڕ کاتێـك کـە دوو فریـشتەکە پرسـیاریان لـێ دەکـەن بـە هـۆی یـەکخوا پەرستیو ووتنی لا إلة إلا الله محمد رسول الله کە لە ناو گۆڕیش دا چۆن لـە دونیا وتوویانە ئاوا وەڵامی دوو فریشتەکە دەدەنـەوە بـە دامـەزراوی، بـەڵام ستەمکاران ناتوانن وەڵامی دوو فریشتەکە بدەنـەوە چـونکە خـوای گـەورە وێڵیان دەکات لە وەڵام دانەوەی، وە ئەوەی خوای گەورە ویـستی لـێ بێـت جێبەجێی دەکات .

وە ئەو فریشتانەی کە بەهەشتییەکانیان پێسپێردراوە:

﴿ جَنَّـاتُ عَـدْنٍ يَـدْخُلُونَهَا وَمَـنْ صَـلَحَ مِـنْ آبَـائِهِمْ وَأَزْوَاجِهِـمْ وَذُرِّيَّـاتِهِمْ وَالْمَلائِكَةُ يَدْخُلُونَ عَلَيْهِمْ مِنْ كُلِّ بَابٍ ﴾ [الرعد: ٢٣] .

واتـە/ فریـشتەکان لـە هـەموو دەرگاکـانی بەهەشـتەوە دەچـنە لای بەهەشتییەکان و پێیان دەڵێن: سەلامتان لێ بێت ئێـوە پـارێزراو بـوون لـە سزا بە هۆی ئارامگرتنتان لەدونیا لەسەر پەرسـتن و لـە خـوا ترسـان، بۆیـە پاداشتان و سەرەنجامتان باشترین شوێنە کە بەهەشتە، وە پێغەمبەر (ﷺ)

پێمانی ڕاگەیاندوە کە (**البيت المعمور**) لە ئاسمانەو هەموو ڕۆژێك حەفتا هەزار فریشتە دەچنە ناویەوە، لە ڕیوایەتێکی تردا نوێژی تێدا دەکەن پاشان نایەنە دەرەوەو ناگەڕێنەوە .

﴿ ئیمان بەو کتێبانەی کە خوا دایبەزاندووە ﴾

*وە باوەڕمان وایە کە خوای گەورە پەرتووکی بۆ پێغەمبەرانی (**رُسُلِهِ**) ناردۆتە خوارەوە تا ببێت بە بەڵگە بەسەر هەموو خەڵکیەوە، وەببێت بە شوێنی بەڵگە بۆ هەموو خەڵکی کە بەهۆیەوە پێغەمبەران خەڵکی فێری دانایی وکاربەجێیی دەکەن و پاکیان دەکەنەوە پێی .

*وەباوەڕمان وایە کە خوای گەورە لەگەڵ هەموو پێغەمبەرێکدا (رسول) پەرتووکێکی دابەزاندووە .

چونکە دەفەرموێت: ﴿ لَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلَنَا بِالْبَيِّنَاتِ وَأَنْزَلْنَا مَعَهُمُ الْكِتَابَ وَالْمِيزَانَ لِيَقُومَ النَّاسُ بِالْقِسْطِ ﴾ [الحديد: ٢٥].

واتە : بە جەختەت لەسەرکراویەوە ئێمە پێغەمبەرانی خۆمان ناردووە بە موعجیزاتی ڕوونو شەریعەتی ئاشکرا، وەلەگەڵ هەریەکەیاندا پەرتووکی ئاسمانیو تەرازووی دادپەروەریمان دابەزاندووە، تاخەڵکی ژیانی خۆیانی لەسەر دابمەزرێنن بە دادپەروەری.

وە ناوی ئەم پەرتووکانە دەزانین:

١ ـ تەورات: کە خوای گەورە دایبەزاندووە بۆ موسی (ﷺ) کە گەورەترین پەرتوکی بەنی ئیسرائیلە، کە ﴿ **فِيهَا هُدًى وَنُورٌ يَحْكُمُ بِهَا النَّبِيُّونَ الَّذِينَ أَسْلَمُوا لِلَّذِينَ هَادُوا وَالرَّبَّانِيُّونَ وَالْأَحْبَارُ بِمَا اسْتُحْفِظُوا مِنْ كِتَابِ اللَّهِ** ﴾ [المائدة: ٤٤].

واتە : تەورات هیدایەتو ڕووناکی تێدا بوو (کە بریتیە لـە مـژدەدان بـە هاتنی محمد (ﷺ) و پێویستێتی شوێنکەوتنی) کە پێغەمبەرانی موسڵمانی بەنی ئیسرائیل حوکمیـان پـێدەکرد، وە فـەرمانیان بـە شـوێنکەوتووانیانو زانـا داناکـانو زانایانیـان دەکـرد کـە تـەورات بپـارێزن لـە دەسـتکاریکردنو گۆڕینی.

٢ ـ ئینجیل: کە خوای گەورە دایبەزاندووە بۆ عیسی(ﷺ) کە بـە ڕاسـت دانەری تەوراتو تەواوکـەری بـووە: ﴿ **وآتيناه الِأنجيلَ ِفيِه هدى ونور ومصدقاً ِلما بين يديِه ِمن التوراِة وهدى وموِعظةً ِللمتِقين**﴾ [الـمائدة: ٤٦].

واتە : ئێمە ئینجیلمان داوە بە عیسی (ﷺ) کە هیدایەتو ڕوونـاکی تێـدا بــووە (کــە بریتیــە لــە مــژدەدان بــە هــاتنی محمــد (ﷺ) وە پێویستێتیشوێنکەوتنی) وە بە ڕاسـت دانـەری تـەورات بـووە، وهیدایـەتو ئامۆژگاری بووە بۆ کەسانی لە خوا ترس.

وە خوای گەورە دەفەرموێت: ﴿ وَلِأُحِلَّ لَكُمْ بَعْضَ الَّذِي حُرِّمَ عَلَيْكُمْ ﴾ [آل عمران: ٥٠].

واتە : عیسی (ﷺ) پێتانی فەرمووە تا هەندێ لەو شتانەی کە لەسەرتان حەرام کراوە حەڵاڵی بکەم لە ئینجیلدا.

٣ ـ زەبوور: کە خوای گەورە دایبەزاندوە بۆ داود(ﷺ).

٤ ـ صوحوفی إبراهيم و موسی (عليهما الصلاة والسلام).

٥ ـ قورئانی گەورەو پیرۆز کە خوای گەورە دایبەزاندوە بۆ سـەر کۆتـایی پێغەمبەران محمد (ﷺ) کە ﴿**هدى ِللناس وبيناٍت ِمن الهدى والفُرقان**﴾ [البقرة: ١٨٥].

واتە : دابەزینی قورئان لە مـانگی ڕەمـەزان هیدایـەت بـووە بـۆ خـەڵکی، وڕوون کەرەوە بوو لەو هیدایەتە، وەجیاکەرەوەی نێوان حەقو بەتاڵ بووە.

کە قورئان: ﴿**مصدقاً لما بين يديه من الكتاب ومهيمناً عليه**﴾ [المائدة: ٤٨].

واتە : ئەی محمد (ﷺ) ئێمە ئەو قورئانەمان دابەزاندوّتە سەرت کە بە ڕاست دانەری پەرتووکە ئاسمانىیەکانی پێش خۆیەتی، وزاڵە بەسەریاندا کە خوای گەورە بە هۆی قورئانەوە حوکمو ئیش کردنی بە هەموو پەرتووکەکانی تر سڕیوەتەوە، وە پەیمانی داوە بە پاراستنی لە گاڵتەی گاڵتەجاڕان، وە لە لادانی لە ڕێ دەرچوان

﴿**إنا نحن نزلنا الذكر وإنا له لحافظون**﴾ [الحجر: ٩] .

واتە : بە جەخت لەسەرکراویەوە ئێمە خۆمان قورئانمان دابەزاندووە، وە بەجەخت لەسەرکراویەوە ئێمە خۆمان دەیپارێزین.

چونکە دەمێنێتەوە بەسەر خەڵکىیەوە وەکو بەڵگە تا ڕۆژی قیامەت.

بەڵام پەرتووکەکانی پێش قورئان دیاریکراو بوون بە کاتێکی دیاریو بەسەردەچوون بە هاتنەخوارەوەی شتێکی تر کە ئەوەی دەسڕیەوە، ودەستکاریو گۆڕانکاری تێدا ڕوون دەکردەوە بۆیە پارێزراو نەبوونە لێیو دەستکاری و گۆڕانو کەمو زیاد ڕووی داوە تێیاندا، خوای گەورە دەفەرموێت: ﴿ مِنَ الَّذِينَ هَادُوا يُحَرِّفُونَ الْكَلِمَ عَنْ مَوَاضِعِهِ﴾ [النساء: ٤٦].

واتە/ لە ناو جوولەکەکاندا کەسانێك هەبوونە کە دەستکاری تەوراتیان کردووە و شوێنی ئایەتەکانیان گۆڕیوە.

وە دەفەرموێت : ﴿ **فويلٌ للذين يكتبونَ الكتاب بأيديهم ثم يقولونَ هذا من عند الله ليشتروا به ثمناً قليلاً فويلٌ لهم مما كتبت أيديهم وويلٌ لهم مما يكسبونَ**﴾ [البقرة: ٧٩].

واتە : لەناوچوون بۆ ئەو کەسانەی کە پەرتووکەکە (تەورات) بەدەستی خۆیان دەنووسنو پاشان دەڵێن ئەمە لە لایەن خوای گەورەوە هاتووە تا بە

هۆی ئەم تاوانە گەورەیەیانەوە نرخو پاداشتێکی کەمیان دەست بکەوێت، دووبارە لەناوچوون بۆ ئەوان بە هۆی ئەو شتەی کە بە دەستی خۆیان نووسیویانەو دەڵێن لە لایەن خـــــوای گەورەوە هاتووە، وە لەناوچوون بۆ ئەوان بە هۆی ئەو شتەی کەبەدەستی دەهێنن.

وە دەفەرموێت: ﴿ **قُلْ من أنزلَ الكِتاب الذِي جاءَ بِهِ موسى نوراً وهدىً لِلنـاس تجعلُونه قَراطِيس تبدونها وتخفُونَ كَثِيراً**﴾ [الأنعام: ٩١].

واتە : ئەی محمد (ﷺ) پێیان بڵێ: کێ ئەو پەرتووکەی دابەزاندووە کە موسی (ﷺ) هێناویتی کە دەیکەنە چەند پەرتووکێکی جیاوازەوە تا بتوانن دەستکاری بکەنو بیگۆڕنو سیفەتی باسکراوی محمدی(ﷺ) تێدا بشارنەوە، کە هەندێك لە تەورات ئاشکرا دەکەنو زۆریشی دەشارنەوە ..

هەروەها دەفەرموێت : ﴿ **وإن مِنهم لفَرِيقاً يلْوونَ ألسِنتهم بِالكِتابِ لِتحـسبوه مِـن الكِتابِ وما هو مِن الكِتابِ ويقُولُونَ هو مِن عِندِ اللهِ وما هو مِن عِندِ اللهِ ويقُولُونَ على اللهِ الكَذِب وهم يعلمونَ ما كَانَ لِبشرٍ أنْ يؤتِيه الله الكِتاب والحكْم والنبوةَ ثُم يقُـولَ لِلناس كُونوا عِباداً لِي مِن دون اللهِ** ﴾ [آل عمران: ٧٨-٧٩] .

واتە: لە ناو گاورو جوولەکەکاندا کۆمەڵێك هەن کە دەستکاری تەوراتو ئینجیلیان کردووەو بۆیان زیاد کردووە، کاتێکیش کە دەیخوێننەوە زمانیان لوولو خوار دەکەن تا وابزان کە خوای گەورە دایبەزاندوە، بەڵام خوای گەورە داینەبەزاندووە، وە دەڵێن ئەمە لە لایەن خوای گەورەوە دابەزیوە، هەرچەندە لەلایەن خوای گەورەوە دانەبەزیوە، وە درۆ هەڵدەبەستن بۆ خوای گەورە هەر چەندە خۆیشیان دەزانن درۆیە، وە دروست نیيە بۆ هیچ کەسێك کە خوای گەورە پەرتووكو حوکمو پێغەمبەرایەتی بداتێ پاشان بە خەڵکی بڵێت ئێوە ببن بە بەندەی من، وەمن بپەرستن وخوا مەپەرستن. ئەم

ئایەتە لەسەر گاورەکان دابەزی کە درۆیان هەڵبەست بەدەم عیسیەوە(ﷺ) کە نە ئەمو نە هیچ پێغەمبەرانی تر قسەی وایان نەکردووە.

وە خوای گەورە دەفەرموێت: ﴿**يا أهلَ الكِتابِ قَد جاءَكُم رسولُنا يبـين لكُـم كَثيراً مِما كُنتم تخفُونَ مِن الكِتابِ ويعفُو عن كَثيرٍ قَد جاءَكُم مِن اللهِ نور وكِتاب مبين لَقَد كفَر الذِين قَالُوا إن الله هو المَسِيح ابن مريم قُلْ فَمن يملِك مِن اللهِ شيئاً إنْ أراد أنْ يهلِك المَسِيح ابن مريم وأمه ومن فِي الأرض جمِيعاً**﴾ [المائدة: ١٥-١٧].

واتە: ئەی گاورو جولەکەکان ئەوا بەجەخت لەسەر کراویەوە پێغەمبەرمان (محمد ﷺ) هات بۆ لاتان کە زۆر لەو شتانەی کە ئێوە شاردبووتانەوە لە تەوراتو ئینجیلدا ئەم بۆتان ڕوون دەکاتەوە، وە لە زۆر شتتان دەبوورێت، وە بەجەخت لەسەرکراویەوە لە لایەنی خوای گەورەوە ڕووناکی (محمد ﷺ) و قورئانێکی ئاشکراتان بۆ هاتووە کە بە هۆیەوە خوای گەورە هیدایەتی ئەو کەسانە دەدات کە ڕازیە لێیان، و ڕێگاکانی پارێزراوی لە سزا دەگرنە بەر کە دەیانگەیەنێتە بەهەشت و دەریان دەکات لە تاریکیەکانی کوفر بۆ ڕووناکی ئیسلام بە ڕێگە پێدانی پەروەردگاری، وە ڕێنماییان دەکات بۆ ڕێگای ڕاست، وە بەجەخت لەسەرکراویەوە ئەوانەی کە ووتیان عیسی(ﷺ) خوایە بەم قسەیەیان کافر بوونە، وە پێیان بڵێ ئەگەر خوای گەورە بیەوێت عیسی(ﷺ) و دایکی و هەرچی لەسەر زەویە هەموویان لەناو بەرێت کێ هەیە بتوانێت قەدەغەی خوای گەورە بکاتو نەهێڵێت؟!.

﴿ ئیمان بە پێغەمبەرانی خوا ﴾

*وە باوەڕمان وایە کە خوای گەورە پێغەمبەرانی ناردووە بۆ لای دروستکراوەکانی: ﴿ **رسلاً مبشرين ومنذرين لئلا يكون للناس على الله حجة بعد الرسل وكان الله عزيزاً حكيماً**﴾ [النساء: ١٦٥].

واتە/ پێغەمبەران مژدەدەرو ترسێنەری خەڵکین تا خەڵکی هیچ بەڵگەی نەمێنێت لە لای خوای گەورە لە قیامەتدا لە پاش ناردنی پێغەمبەران، وە خوای گەورە بە دەسەڵاتو کاربەجێیە.

*وەباوەڕمان وایە کە یەکەم نێردراو نوح بووە وە کۆتاییشیان محمد بووە (صلى الله وسلم عليهم أجمعين) .

﴿**إنا أوحينا إليك كما أوحينا إلى نوح والنبيين من بعده**﴾ [النساء: ١٦٣].

واتە: ئەی محمد (ﷺ) ئێمە نیگامان بۆت نارد هەروەکو چۆن نیگامان بۆ نوح نارد(ﷺ) وە بۆ پێغەمبەرانی دوای ئەویش .

وە خوای گەورە دەفەرموێت: ﴿**ما كان محمد أبا أحد من رجالكم ولكن رسول الله وخاتم النبيين** ﴾ [الأحزاب: ٤٠].

واتە: محمد (ﷺ) باوکی هیچ کام لە پیاوانی ئێوە نییە، بەڵکو نێردراوی خوای گەورەیە و کۆتایی پێغەمبەرانە.

* وەباوەڕمان وایە کە باشترینیان (محمد)ە پاشان ابراهیم پاشان موسی و پاشان نوح وعیسی (عليهم الصلاة والسلام) کە خوای گەورە لەم ئایەتەدا باسیان دەکات: ﴿ **وإذ أخذنا من النبيين ميثاقهم ومنك ومن نوح وإبراهيم وموسى وعيسى ابن مريم وأخذنا منهم ميثاقاً غليظاً**﴾ [الأحزاب: ٧].

واتە: پەیمانمان لە پێغەمبەران وەرگرت لەسەر پەرستنی خوای گەورە و بانگەواز کردنی نەتەوەکانیان، لە تۆ ئەی محمد و لە نوحو ئیبراهیم و

موسى و عیسى (علـيهم الـصلاة والـسلام) وە پـەیمانێکی سـەختمان لێ وەرگرتن کە جێبەجێی بکەن.

* وە باوەڕمـان وایـە کـە شـەریعەتو بەرنامـەی محمـد (ﷺ) چـاکەی شەریعەتو بەرنامەی ئەو پێغەمبەرانەی گرتۆتە خۆی چونکە خـوای گـەورە دەفەرموێت:

﴿ **شرع لكُم مِن الدين ما وصى بِهِ نوحاً والذِي أوحينا إليك وما وصينا بِهِ إبـراهِيم وموسى وعِيسى أنْ أقِيموا الدين ولا تتفرقُوا فِيهِ كبر على المشركِين ما تدعوهم إليهِ الله يجتبِي إليهِ من يشاءُ ويهدِي إليهِ من ينيب**﴾ [الشورى: ١٣].

واتە: ئەی محمد(ﷺ) خوای گەورە شەریعەتی بۆ ئێوە داناوە لە دینـدا، لەوەی کە ئامۆژگاری نـوحی کـردووە، وە ئـەوەی کـە بـە سـروش بـۆ تـۆی ناردووە، وەئەوەی ئامۆژگاری موسیو عیسیی پێ کردووە کە دین دامەزراو بکەن و ڕابگرن، وە جیاوازیو پارچە پارچەیی تێدا مەکەن.

* وە باوەڕمان وایە کە هەموو پێغەمبەران مرۆڤــ بـوونو دروسـت کـراو بـوون، هـیچ تایبەتمەندیـیـەکی پـەروەردگارێتیان نـەبووە، خـوای گـەورە دەربارەی نوح (ﷺ) کە یەکەم نێردراو بووە فەرموویەتی: ﴿ **ولا أقُولُ لكُـم عِندِي خزائِن اللهِ ولا أعلم الغيب ولا أقُولُ إني ملك**﴾ [هود: ٣١].

واتە: من پێتان نالێم خەزێنەکانی خوای گەورە لای منە، وە نایشلێم مـن زانیاری نهێنی دەزانم، وە نایشلێم من فریشتەم.

وە خـوای گـەورە فـەرمانی بـە (محمـد)یـش کـردووە (ﷺ) کـە کۆتـایی پێغەمبەرانە بلێـت: ﴿ **ولا أقُولُ لكُم عِندِي خزائِن اللهِ ولا أعلم الغيب ولا أقُولُ إني ملك**﴾ [الأنعام : ٥٠].

واتە: من پێتان ناڵێم خەزێنەکانی خوای گەورە لای منە، وە نایشڵێم مـن زانیاری نهێنی دەزانم، وە نایشڵێم من فریشتەم.

وە فەرمانی پێکردووە کە بڵێت:

﴿ **قُلْ لا أملِكُ لنفْسي نفْعاً ولا ضراً إلا ما شاءَالله**﴾ [الأعراف: ١٨٨].

واتە: ئەی محمد (ﷺ) پێیان بڵێ من موڵكو توانای سـوود پێگەیانـدنو زیان پێگەیاندنی خـۆمم نیـیە مەگـەر خـوای گـەورە ویـستی لێ بێـت . وە فەرمانی پێ کردووە کە بڵێ: ﴿**قُلْ إني لا أملِكُ لكُم ضراً ولا رشداً**﴾ [الجـن: ٢١].

واتـە: ئـەی محمـد (ﷺ) پێیـان بڵـێ مـن نـاتوانمو مـوڵکی زیـانو سـود پێگەیاندنی ئێوەم نیـیە.

* وە باوەڕمان وایـە کـە هـەموویان بەنـدە بوونـە لـە بەنـدەکانی خـوای گەورە، وە خوای گـەورە ڕێـزی لێنـان بـە پـەیام، وە وەسـفی کـردوون بـە بەندایەتی کردن لە بەرزترین پلەو پایەیاندا وە لە کاتی بـاش باسـکردنیاندا، وە دەربارەی یەکەمیان کە (نوح)ە (ﷺ) دەفەرموێت: ﴿ **ذُريةَ من حملْنا مـع نوحٍ إنه كانَ عبداً شكُوراً**﴾ [الاسراء: ٣].

واتــە/ ئــەی ئەوانــەی کــە لەگــەڵ نــوح دا هــەڵتانمان گــرت لــە نــاو کەشتییەکەدا بەڕاستی نوح بەندەیەکی سـوپاس گـوزار بـوو زۆر سوپاسـی پەروەردگاری دەکرد، دەی کەواتە ئێوەیش چاو لەو بکەنو شوێنی بکەون.

وە دەربارەی کۆتاییيان کە محمدە(ﷺ) دەفەرموێت:

﴿ **تبارك الذي نزلَ الفُرقانَ على عبدِهِ ليكُونَ للعالمين نذيراً**﴾ [الفرقان: ١].

واتە: خێروچاکەی ئەوخوایە گەلێك زۆرە کە ئـەو قورئانـەی دابەزانـد بـۆ سـەر بەنـدەی خـۆی محمـد(ﷺ) تـا بـۆ هـەموو جیهـان ببێـت بـە ئاگـادار کەرەوەو ترسێنەر .

وە دەربارەی پێغەمبەرانی تر دەفەرموێت:

﴿ **واذْكُر عِبادنا إبراهِيم وإسحاق ويعقُوب أُولي الأيدِي والأبصار**﴾ [ص : ٤٥] .

واتە: ئەی محمد(ﷺ) تۆ باسی بەندەکانی ئێمە (ابراهیمو ئیسحاق و یعقوب) بکە (عليهم الصلاة والسلام) کە خاوەنی دەستو چاو بوونە، (واتە: چاکەکارو خێرخواز بوونەو چاو ڕۆشنا بوونە بە سروشی خوای گەورە) .

﴿ **واذْكُر عبدنا داود ذَا الأيدِ إنه أَواب**﴾ [ص : ١٧] .

واتە: ئەی محمد(ﷺ) تۆ باسی بەندەی ئێمە داود (ﷺ) بکە کە چاکە کارو خێر خواز بووە، وە بۆ لای خوای گەورە گەڕابووەوە.

﴿ **ووهبنا لِداود سليمانَ نِعم العبد إنه أَواب**﴾ [ص : ٣٠] .

واتە: سولەیمانمان (ﷺ) بەخشی بە داود(ﷺ) کە باشترین بەندە بووەو گەڕاوەبووە بۆ لای خوای گەورە.

وە دەربارەی عیسی ابن مریم(ﷺ)دەفەرموێت:

﴿ **إنْ هو إلا عبد أنعمنا عليهِ وجعلْناه مثلاً لِبني إسرائيلَ**﴾ [الزخرف: ٥٩].

واتە: عیسی(ﷺ) هیچ شتێك نییە تەنها بەندەی خوای گەورە نەبێت، وە بەخششی خۆمان ڕژاندوە بەسەریدا، وە کردوومانە بە نیشانەو پەند بۆ بەنی ئیسرائیل تا دەسەڵاتی خوای گەورە بناسن.

* وە باوەڕمان وایە کە خوای گەورە کۆتایی بە پەیامەکان هێناوە بە پەیامی محمد (ﷺ) وە ناردوویەتی بۆ لای هەموو خەڵکی، چونکە خوای گەورە دەفەرموێت:

﴿ **قُلْ يا أيها الناس إني رسولُ اللهِ إليكُم جميعاً الذِي له ملْك السماواتِ والأرض لا إله إلا هو يحيِي ويميت فَآمِنوا بِاللهِ ورسولِهِ النبي الأمي الذِي يؤمن بِاللهِ وكَلِماتِهِ واتبِعوه لَعلكُم تهتدونَ**﴾ [الأعراف: ١٥٨].

واتە: ئەی محمد (ﷺ) بەخەڵكی بڵێ ئەی خەڵكی من نێردراوی خوای گەورەم بۆ لای هەمووتان، ئەو خوایەی كە موڵكی ئاسمانەكان و زەوی هەیە، كە هیچ پەرستراوێكی تری حەق نیە كە شایەنی پەرستن بێت جگە لەو، زیندووكردنەوەو مردن هەربەدەستی خۆیەتی، ئێوە باوەڕ بهێنن بە خوای گەورەو پێغەمبەرەكەی (ﷺ) كە خوێنەواری نیەو باوەڕی هێناوە بە خوای گەورەو ووشەكانی خوای گەورە، وە ئێوە شوێنی ئەو پێغەمبەرە بكەون بەڵكو هیدایەت دەدرێن لە لایەنی خوای گەورەوە.

* وە باوەڕمان وایە كە شەریعەتو بەرنامەكەی بریتیە لە دینی ئیسلام كە خوای گەورە ڕازی بووە پێی بۆ بەندەكانی، وە خوای گەورە هیچ دینێكی تر جگە لە ئیسلام لە هیچ كەسێك وەرناگرێتو قەبوڵ ناكات، چونكە دەفەرموێت: ﴿إن الدين عند الله الإسلام﴾ [آل عمران: ١٩].

واتە: بەجەخت لەسەركراویەوە دینی ڕاستو لێڕازی بوو لای خوای گەورە بریتیە لە ئیسلام.

وە دەفەرموێت: ﴿ اليوم أكملت لكم دينكم وأتممت عليكم نعمتي ورضيت لكم الإسلام ديناً﴾ [المائدة: ٣].

واتە: ئەمڕۆ دینەكەم بۆتان تەواو كرد، و بەخششی خۆم تەواو ڕژاند بەسەرتاندا، وەڕازی بووم كە ئیسلام دینی ئێوە بێت.

وە دەفەرموێت: ﴿ وَمَنْ يَبْتَغِ غَيْرَ الْإِسْلَامِ دِيناً فَلَنْ يُقْبَلَ مِنْهُ وَهُوَ فِي الْآخِرَةِ مِنَ الْخَاسِرِينَ﴾ [آل عمران: ٨٥] .

واتە: هەر كەسێك دینداری بكات بە جگە لە دینی ئیسلام ئەوا لێی وەرناگیرێت و لە دوارۆژدا یەكێك دەبێت لە دۆڕاوو زەرەرمەندەكان .

* وە باوەڕمان وایە کە هەرکەسێك ئەمڕۆ بڵێت دینێکی تری جێگیرو وەرگیراو هەیە لەلای خوای گەورە جگە لە دینی ئیسلام ئەوا ئەو کەسە کافرەو داوای تۆبەکردنی لێدەکرێت، ئەگەر تۆبەی کردو گەڕایەوە باشە ئەگەر نا ئەوا بە هەڵگەڕاوەیی لە دین دەکوژرێت چونکە قورئانی بە درۆ خستۆتەوە.

* وە باوەڕمان وایە کە هەرکەسێك باوەڕی نەبێت بەوەی کە پەیامی محمد(ﷺ) بۆ هەموو خەڵکیە بە تێکڕا ئەوە کوفری کردووە بە هەموو پێغەمبەران تەنانەت بەو پێغەمبەرەیشی کە بە قسەی خۆی دەڵێت باوەڕم پێ هێناوە وشوێنی کەوتووم، چونکە خوای گەورە دەفەرموێت:
﴿**كذبت قوم نوح المرسلين**﴾ [الشعراء: ١٠٥].

واتە: نەتەوەی نوح هەموو پێغەمبەرانیان بە درۆ خستەوە .

خوای گەورە وایانی داناوە کە هەموو پێغەمبەرانیان بە درۆ خستۆتەوە لەگەڵ ئەوەی لە پێش نوح دا هیچ پێغەمبەرێکی تر نەبووە" چونکە بەدرۆخستنەوەی تەنها پێغەمبەرێك بەدرۆخستنەوەی هەموو پێغەمبەرانە.

وە خوای گەورە دەفەرموێت: ﴿**إن الذين يكفرون بالله ورسله ويريدون أنْ يفرقوا بين الله ورسله ويقولون نؤمن ببعض ونكفر ببعض ويريدون أنْ يتخذوا بين ذلك سبيلاً أولئك هم الكافرون حقاً وأعتدنا للكافرين عذاباً مهيناً**﴾ [النساء: ١٥٠-١٥١].

واتە: ئەو کەسانەی کە کوفر دەکەن بە خوای گەورەو پێغەمبەرانی (کاتێك کوفریان کرد بە پێغەمبەرێك خوای گەورە ئەمەی دانا بە کوفر کردن بە هەموو پێغەمبەران)، وە دەیانەوێت جیاوازی بخەنە نێوان خوای گەورە و پێغەمبەرانیەوە، ودەڵێن باوەڕ بە هەندێك لە پێغەمبەران دێنین‌و کوفریش دەکەین بە هەندێکی تریان، وەدەیانەوێت لە نێوان باوەڕو کوفردا دینێکی

مامناوەندی دابنێن، ئەمانە کافرن لە ڕاستیدا وە ئێمە بۆ کافران سزای ڕیسواکەرمان داناوە.

*وە باوەڕمان وایە کە لە پاش محمدی پێغەمبەری خوا (ﷺ) هیچ پێغەمبەرێکی تر نییە، هەر کەسێکیش لە پاش ئەو بانگەشەی پێغەمبەرایەتی بکات یاخود کەسێك بە ڕاست بزانێت کە بانگەشەی بکات ئەوە کافرە، چونکە خواو پێغەمبەرەکەی(ﷺ) و یەکدەنگی زانایانی موسڵمانانی بەدرۆ خستۆتەوە.

*وە باوەڕمان وایە کە پێغەمبەر(ﷺ) (الخلفاء الراشدین) ی هەبووە(رضي الله عنهم) لە پاش خۆی جێنیشینییان کردووە لە ئوممەتەکەیدا بە زانستو بانگەواز و سەرپەرشتی کردنی موسڵمانان، وەباشترینیانو شیاوترینیان بە جێنیشینی (أبو بکر الصدیق)ە پاشان (عمر بن خطاب) ە پاشان (عثمـان بن عفان)ە پاشان (علی بن أبي طالب)ە(رضي الله عنهم)، وەچۆن بەم ڕێکخستنە لە جێنیشیندا بوون بەهەمان شێوەیش لەپلەو پایەو فەزڵیش هەر بەم ڕێکخستنە بوون، وە خوای گەورە - دانایی تەواو بۆ ئەوە - پیاوێکی نەدەکرد بە جێنیشین بەسەر باشترین چاخ و سەردەمدا کە کەسێکیان تێدا بێت لەو باشتر بێتو شایانتر بێت بە جێنیشینی .

* وە باوەڕمان وایە ئەوەی لەم چوارە پلەو پایەی کەمترە لەوانەیە جیا بکرێتەوە بە تایبەتمەندییەك کە بەهۆیەوە سەرکەوێت بەسەر ئەوەی کەپلەوپایەی لەم زیاترە، بەڵام بەهۆی ئەمەوە پلەو پایەی وەهای نابێت بەسەر ئەوەی لەم پلەو پایەی زیاتر بووە، چونکە ئەو شتانەی کە پلەو پایەی بەرز دەکەنەوە زۆرو جۆراوجۆرن.

* وە باوەڕمان وایە کە ئەم ئومەتە باشترین‌و بەرزترین ئومەتە لەلای خوای گەورە، چونکە خوای گەورە دەفەرموێت: ﴿**كُنتم خير أمةٍ أخرجت للناس تأمرونَ بالمعروفِ وتنهونَ عن المنكر وتؤمنونَ باللهِ**﴾ [آل عمران: ١١٠].

واتە: ئێوە ئەی ئوممەتی ئیسلام لەو ڕۆژەوەی کە باوەڕتان هێناوە باشترینی ئومەتن کەدەرکەوتبن بۆ خەڵکی، چونکە فەرمان دەکەن بە چاکەو قەدەغەی خراپە دەکەن‌و باوەڕ بە خوا دەهێنن.

*وە باوەڕمان وایە کە چاکترینی ئەم ئوممەتە هاوەڵانن(ﷺ)، پاشان شوێنکەوتووان‌و پاشان شوێن کەوتووانی شوێن کەوتووانن، وە بەردەوام کۆمەڵێك لەم ئوممەتە لەسەر حەقن‌و ئاشکران ئەوەی بیەوێت ڕیسوایان بکات یاخود پێچەوانەیان بکات ناتوانێت زیانیان پێبگەیەنێت، هەتا ڕۆژی قیامەت ئەمان بەردەوام دەبن لەسەر حەق .

*وە باوەڕمان وایە ئەو فیتنانەی کە ڕووی داوە لە نێوان هاوەڵاندا(ﷺ) ئەوە تأویل کردنێك بووە کۆششیان تێدا کردووە ئەوانەی پێکاویانە دوو پاداشتیان هەیە، وەئەوانەی هەڵەیان کردووە پاداشتێکیان هەبووە، وە هەڵەکەیان لێخۆش بووە.

*وە باوەڕمان وایە کە پێویستە دەست هەڵبگرین‌و بێدەنگ بین لە خراپەکانیان وە باسیان نەکەین تەنها بەو وەسفە جوانە نەبێت کە شایەنین، وە دڵمان پاك بکەینەوە لە ڕق‌و کینە بەرامبەر بە هەریەکێکیان، چونکە خوای گەورە دەربارەیان دەفەرموێت: ﴿لَا يَسْتَوِي مِنكُمْ مَنْ أَنْفَقَ مِنْ قَبْلِ الْفَتْحِ وَقَاتَلَ أُولَئِكَ أَعْظَمُ دَرَجَةً مِنَ الَّذِينَ أَنْفَقُوا مِنْ بَعْدُ وَقَاتَلُوا وَكُلًّا وَعَدَ اللَّهُ الْحُسْنَى﴾ [الـحديد: ١٠].

واتــە: ئەوانــەی کــە لــە پــێش ئــازادکردنی مەککــە ماڵیــان بەخــشیوەو کوشتاریان کردووە لە پێناوی خوای گەورەدا، یەکسان نین لەگـەڵ ئەوانـەی کە پاش ئـازاد کردنـی مەککە ماڵیـان بەخـشیوە و کوشـتاریان کـردووە لـە پێناو خوای گەورەدا، هەرچەندە خوای گەورە پەیمانی بەهەشتی بە هەردوو لایــان داوە لەگــەڵ جیــاوازی پلــەکانی بەهەشــت، وە دەربــارەی ئێمــە دەفەرموێت:

﴿ والذين جاءُوا مِن بعدِهِم يقُولُونَ ربنا اغْفِر لنا ولإخوانِنا الذِين سـبقُونا بِالْإيمـان ولاتجعلْ فِي قُلُوبنا غِلًّا لِلذِين آمنوا ربنا إِنك رؤوف رحِيم﴾ [الحشر: ١٠].

واتــە: ئەوانــەی کــە پــاش هــاوەڵان هــاتن دەڵـێن: خوایــە لــە ئێمــەو لــە برایانمان خۆش بە کە لەپێش ئێمەوە بـە بـاوەڕەوە ڕۆیـشتن، وە هـیچ ڕقو کینەو حەسوودییەك مەخـەرە دڵمانـەوە بەرامبـەر ئـەو باوەڕدارانـە، ئـەی پەروەردگار بەڕاستی تۆ بە سۆزو بەزەییت.

﴿ ئیمان بە ڕۆژی دوایی ﴾

*وە باوەڕمان هەیە بەڕۆژی دوایی کە ڕۆژی قیامەتە وهیچ ڕۆژێکی تری لەپاش نییە، کاتێك خوای گەورە خەڵکی زیندوو دەکاتەوە بۆ مانەوەی هەمیشەیی یان لە بەهەشتدا یاخود لە دۆزەخی پڕلە سزای ئازاراوی.

*وە باوەڕمان هەیە بە زیندوو بوونەوە، کە زیندووکردنەوەی مردووەکانە کاتێك ئیسرافیل فووی دووەم دەکات بە (صور)دا:

﴿ ونفخ في الصور فصعق من في السماوات ومن في الأرض إلا من شاء الله ثم نفخ فيه أخرى فإذا هم قيام ينظرون﴾ [الزمر: ٦٨].

واتە: کاتێك کەئیسرافیل فووی یەکەم دەکات بە(صور)دا هەرچی لە ئاسمانەکانو زەویدایە هەمووی یەکسەر دەمرن تەنها ئەوەی خوای گەورە ویستی لێ بێت نەمرێت کە (ئیسرافیل خۆیەتی ئەویش لە پاشاندا دەمرێت)، پاشان فووی دووەمی پێدا دەکات خەڵکی هەموویان لەسەر پێیەکانیان ڕادەوەستنو تەماشا دەکەن بزانن چیان پێ دەوترێت یاخود چاوەڕێی ئەم شتە دەکەن .

وە خەڵکی هەمووی لە گۆڕەکانیان هەڵدەستن بۆ پەروردگاری هەموو جیهان بەپێی خاوسیو بەبێ پێڵاو، بەڕووتیو بەبێ جلوبەرگ، وە بەخەتەنە نەکراوی

﴿ كما بدأنا أول خلق نعيده وعداً علينا إنا كنا فاعلين﴾ [الأنبياء: ١٠٤].

واتە: چۆن سەرەتا لە سکی دایکیان دەریانمان کرد بە ڕووتی، وبەپێی پەتی، وخەتەنە نەکراوی بە هەمان شێوەیش دەیانگەڕێنینەوەو زیندوویان دەکەینەوە، ئەمە پەیمانێکەو ئێمە داومانەو دەیبەینە سەرو جێبەجێی دەکەین.

*وە باوەڕمان هەیە بە نامەی کردەوەکان کە دەدرێن بەدەستی ڕاست یاخود لە پشتەوە دەدرێن بەدەستی چەپ .

﴿ **فأما من أوتي كتابه بيمينه فسوف يحاسب حساباً يسيراً وينقلب إلى أهله مسروراً وأما من أوتي كتابه وراءَ ظهره فسوف يدعو ثبوراً ويصلى سعيراً**﴾ [الانشقاق:٧-١٢].

واتە: ئەوانەی کە نامەی کردەوەکانیان دەدرێت بەدەستی ڕاستیان (کەباوەڕدارانن) ئەوا خوای گەورە لێیان دەپرسێتەوە لێ پرسینەوەیەکی ئاسان (خراپەکانیان نیشان دەدرێت و پاشان خوای گەورە لێیان خۆش دەبێت بەبێ ئەوەی گفتۆگۆی لێپرسینەوەیان لەگەڵدا بکرێت)، لەپاشاندا دەچن بۆ لای خێزانو مندالەکانیان یاخود بۆلای حۆرییەکانیان کە بۆیان ئامادەکراوە لە بەهەشتدا بە دڵخۆشییەوە، بەڵام ئەوانەی کە نامەی کردەوەکانیان لە پشتەوە پێ دەدرێت(چونکە دەستی ڕاستیان بەستراوە بە ملیانەوە، وەدەستیچەپیان لە پشتەوەیە) ئەوا هاوار دەکەن بە لەناووچون و دەچنە ئاگری دۆزەخەوە.

وە دەفەرموێت: ﴿ **وكل إنسان ألزمناه طائره في عنقه ونخرج له يوم القيامة كتاباً يلقاه منشوراً اقرأ كتابك كفى بنفسك اليوم عليك حسيباً**﴾ [الاسراء: ١٣-١٤].

واتە: هەموو مرۆڤێك بەشی خۆی لەگەردنی خۆیدایە بەهۆی چاکی دڵو کردەوەی یاخود خراپییەوە، لەڕۆژی قیامەتدا پەرتووکی کردەوەکانی نیشان دەدەین کە هەموو کردەوە چاكو خراپەکانی تێدا نووسراوەتەوە، پاشان پێی دەوترێت خۆت پەرتووکەکەی خۆت بخوێنەرەوە، بەستە کە خۆت بڕیار بدەیت بەسەر خۆتدا لەو ڕۆژەدا.

*وە باوەڕمان هەیە بە تەرازووەکان کە لە ڕۆژی قیامەتدا دادەنرێن، وە هیچ کەسێك هیچ ستەمێکی لێ ناکرێت:

﴿ فَمن يعملْ مِثْقَالَ ذَرةٍ خيراً يره ومن يعملْ مِثْقَالَ ذَرةٍ شراً يره﴾ [الزلزلة: ٧-٨].

واتە: هەرکەسێك لە دونیادا کێشی گەردێك چاکە بکات ئەوا لـە دوا ڕۆژدا دەیبینێتەوە، وە هەرکەسێك لە دونیادا کێشی گەردێك خراپە بکات ئەوا لـە دوا ڕۆژدا دەیبینێتەوە.

وە خوای گەورە دەفـەرموێت: ﴿ فَمن ثَقُلت موازينه فَأولِئك هم الْمفْلِحونَ ومن خفت موازينه فَأولِئك الَّذِين خسِروا أَنفُسهم فِي جهنم خالِدونَ تلْفَح وجوههم النار وهم فِيها كَالِحونَ﴾ [المؤمنون: ١٠٢-١٠٤] .

واتە: هەرکەسێك لە ڕۆژی قیامەتدا تەرازووی کردەوە چـاکەکانی قـورس بێت ئەوا ئەوکەسانە سەرکەوتوو وسـەرفرازن، بـەڵام هەرکەسـێك تـەرازووی کـردەوە چـاکەکانی سـووك بێـت بەرامبـەر کـردەوە خراپـەکانی ئـەوا ئـەو کەسانە زەرەرمەندنو خۆیان دۆڕاندووە، وەبە نـەمری لـە ئـاگری دۆزەخـدا دەمێننەوە، ئاگر بەڕێزترین شوێنیان دەسوتێنێت کە ڕوویانـە، وەئـەوان لـە ئازارو ئەشکەنجەدا لێوەکانیان دەکرێتەوەو ددانەکانیان دەردەکەوێت .

وە دەفەرموێت: ﴿ مَنْ جَاءَ بِالْحَسَنَةِ فَلَهُ عَشْرُ أَمْثَالِهَا وَمَنْ جَاءَ بِالسَّيِّئَةِ فَلا يُجْزَى إِلَّا مِثْلَهَا وَهُمْ لا يُظْلَمُونَ﴾ [الأنعام: ١٦٠].

واتـە : هەرکەسـێك چـاکەیەك بکـات ئـەوا دە ئەوەنـدە پاداشـتی دەدرێتەوە، وە هەرکەسێك خراپەیەك بکـات سـزا نادرێـت تـەنها ئەوەندەی خراپەکەی نەبێت، وە هیچ کام لەمانە ستەمیان لێناکرێت .

*وە باوەڕمان هەیە بە تکاکردنی هەرەگەورە بۆ پێغەمبەری خوا (ﷺ)، بۆ ئەوەی خوای گەورە بڕیار بدات لە نێوان بەندەکانیدا کاتێك توشی غـەمو پەژارەو ناخۆشیەك بوونە کە لە توانایاندا نیە، وە دەچن بـۆ لای ئـادەم پاشان بۆ لای نوح پاشان بۆ لای ئیبراهیم پاشان بـۆ لای موسـی پاشـان بـۆ

لای عیسی هەتا لە کۆتاییدا دێن بۆ لای پێغەمبەری خوا(علـيهم الـصلاة والسلام) وە تکایان بۆ دەکات.

*وە باوەڕمان هەیە بە تکاکردن بۆ ئەو باوەڕدارانەی کە چونەتە دۆزەخەوە، کە ئەم تکا کردنە بۆ پێغەمبەر(ﷺ) وپێغەمبەرانی ترو باوەڕداران‌و فریشتەکانە، وە خوای گەورە کەسانێك لە باوەڕداران لە دۆزەخ دەردەکات بە فەزڵ‌و چاکەو بەزەیی خۆی بەبێ تکاکردن بۆیان.

*وە باوەڕمان هەیە بە حەوزی پێغەمبەری خوا(ﷺ) کە ئاوەکەی لە شیر سپی ترە، وە لە هەنگوین شیرینترە، وە لە بۆنی میسك بۆن خۆشترە، وەدرێژی‌یەکەی ماوەی مانگێکەو پانی‌یەکەیشی بەهەمان شێوە، وەئەو قاپ‌و گڵاسانەی کە ئاوی پێدەخورێتەوە لەسەری وەکو ئەستێرەکانی ئاسمانن لە ڕووی ژمارەو جوانی‌یەوە، باوەڕداران لە ئوممەتی محمد (ﷺ) دەچنە سەری، هەرکەسێك لێی بخوات لە پاش ئەوە هەرگیز تینوی نابێت .

*وە باوەڕمان هەیە بەو پردەی کە دانراوە لە سەر دۆزەخ، خەڵکی بەسەریا دەپەڕنەوە بە گوێرەی کردەوەکانیان کۆمەڵی یەکەم بەسەر پردەکەدا دەپەڕنەوە بە خێرایی تیشك، پاشان بە خێرایی (با)، پاشان بە خێرایی باڵندە و ڕۆیشتنی پیاو بە خێرایی، وە پێغەمبەر(ﷺ) لەسەر پردەکە ڕاوەستاوەو دەفەرموێت: ((يا رب سلم سلم))[١٣] .

واتە : ئەی پەروەردگار بیانپارێزەو پارێزراویان بکە نەکەونە ناو دۆزەخەوە.

١٣- صحيح الجامع الصغير: (٨٠٢٧/٢).

هەتا کردەوەی چاکی خەڵکی کەم دەبێت، هەیە لەسەر سینگی دەڕوات، وە لەهەردوولای پردەکەیش قولاپی هەڵواسراوی فەرمان پێ کراو هەیە فەرمانی پێ بکرێت کێبگرێت دەیگرێتو فڕێی دەداتە ناوئاگری دۆزەخەوە، هەیە ئەوەندە قولاپەکان ڕایان کێشاوە لەشی هەمووی داڕنراوە، بەڵام ڕزگاری بووەو پەڕیوەتەوە، وەهەیشە گرتوویەتیو فڕێی داوەتە ناو ئاگری دۆزەخەوە(پەنا ئەگرین بەخوای گەورە) .

*وە باوەڕمان هەیە بە هەموو ئەو هەواڵانەی دەربارەی ئەو ڕۆژەو سەختیو ناخۆشییەکەی هاتبێت لە قورئانو سوننەتدا، خوای گەورە یارمەتیمان بدات بەسەریدا .

*وە باوەڕمان هەیە بە تکاکردنی پێغەمبەر(ﷺ) بۆ خەڵکی بەهەشت کە ڕێگایان بدرێت بچنە ناویەوە، کە ئەم تکاکردنە تایبەتە بە پێغەمبەر(ﷺ).

*وە باوەڕمان هەیە بە بەهەشتو دۆزەخ، کە بەهەشت شوێنی بەخششو خۆشییەکانە خوای گەورە ئامادەی کردووە بۆ باوەڕدارانی لەخوا ترسی خۆ پارێز، کە بەخششی وای تێدایە نەهیچ چاوێك بینیوێتی، وەنەهیچ گوێیەك بیستوویەتی، وەنە بەدڵی هیچ کەسێکیشدا هاتووە: ﴿فَلا تَعْلَمُ نَفْسٌ مَا أُخْفِيَ لَهُمْ مِنْ قُرَّةِ أَعْيُنٍ جَزَاءً بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ﴾ [الـسجدة: ١٧].

واتە: هیچ باوەڕدارێك نازانێت خوای گەورە چی بۆ شاردۆتەوە لە بەهەشتدا کە دەبێتە هۆی چاوڕۆشناییو دڵخۆشیان لە پاداشتی کردەوە چاکەکانیان.

وە ئاگری دۆزەخیش: شوێنی سزادانە کە خوای گەورە ئامادەیکردووە بۆ بێباوەڕە ستەمکارەکان، کە جۆرەها سزاو ئێش‌وئازاری تێدایە، کە بەخەیاڵی هیچ کەسێکدا نەهاتووە: ﴿إِنَّا أَعْتَدْنَا لِلظَّالِمِينَ نَاراً أَحَاطَ بِهِمْ سُرَادِقُهَا وَإِنْ يَسْتَغِيثُوا يُغَاثُوا بِمَاءٍ كَالْمُهْلِ يَشْوِي الْوُجُوهَ بِئْسَ الشَّرَابُ وَسَاءَتْ مُرْتَفَقاً﴾ [الكهف: ٢٩].

واتە/ ئێمە بۆ بێباوەڕان‌و ستەمکارانمان ئامادەکردووە ئاگرێکی گەورە کە دەوریان دەگرێتەوە، وە ئەگەر لەبەر گەرمی ئاگرەکە داوای ئاو بکەن ئەوا ئاوێکی گەرمیان پێ دەدرێت وەکو گەرمی مس‌و گۆگردی تواوە لە ئاگردا، کە دەیخۆنەوە لەگەرمیدا ڕوویان دەسووتێنێت، کە ئەمە خراپترین خواردنەوەیە، وەخراپترین جێگای پشوودان‌و مانەوەیە.

وە بەهەشت‌و دۆزەخ ئیستا هەن وە هەتا هەتایە لەناو ناچن‌و دەمێننەوە، خوای گەورە دەفەرموێت: ﴿وَمَنْ يُؤْمِنْ بِاللَّهِ وَيَعْمَلْ صَالِحاً يُدْخِلْهُ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَداً قَدْ أَحْسَنَ اللَّهُ لَهُ رِزْقاً﴾ [الطلاق: ١١].

واتە: هەرکەسێك باوەڕ بهێنێت بە خوای گەورە و کردەوەی چاك بکات ئەوا خوای گەورە دەیکاتە بەهەشتەوە کە ڕووبار بەژێر باخەکانیدا دەڕوات، بەنەمری و هەمیشەیی لەناویدا دەمێننەوە، وە خوای گەورە بەخشش‌و ڕۆزییان لەبەهەشتدا فراوان دەکات.

وە دەفەرموێت: ﴿**إن الله لعن الكافرين وأعد لهم سعيراً، خالدين فيها أبداً لا يجدونَ ولياً ولا نصيراً يوم تقلب وجوههم في النار يقولونَ يا ليتنا أطعنا الله وأطعنا الرسولا**﴾ [الأحزاب: ٦٤- ٦٦].

واتە : خوای گەورە نەفرەتی کردووە لەبێباوەڕان لە دونیادا، وە لە ڕۆژی دوایشدا ئاگرێکی سووتێنەری بۆ داناون، کە بەنەمریو نەبڕاوی و هەمیشەیی تێیدا دەمێننەوە، وە نابینن کەسێك پشتیوانیان بێت و بیانپارێزێت لە سزاکە، یاخود سەرخەریان بێتو ڕزگاریان بکات لێی، وە لە دۆزەخدا ڕوویان هەڵدەگێڕدرێتەوە، ئەوانیش دەڵێن خۆزگە گوێڕایەڵی خواو پێغەمبەرەکەیمان (ﷺ) بکردایە.

*وە گەواهی دەدەین بە بەهەشت بۆ هەموو کەسێك کە قورئانو سوننەت گەواهی بۆ دابێت، بە ناوهێنانیان یاخود وەسف کردنیان، لەوانەی کە ناویان هێنراوە: (أبو بكر و عومەر و عوثمان و علي) (رضي الله عنهم) و هاوشێوەیان لەوانەی کە پێغەمبەر (ﷺ) ناویانی هێناوە، وە لە وەسف کردن: گەواهی دەدەین بۆ هەموو بڕوادارێك یاخود لە خوا ترسێك، وە گەواهی دەدەین بە دۆزەخ بۆ هەموو کەسێك کە قورئانو سوننەت گەواهیان بۆ دابێت، بە ناوهێنانیان یاخود وەسف کردنیان، لەوانەی کەناویان هێنراوە: (أبو لهب و عمرو بن لحي الخزاعي) و هاوشێوەیان، وە لەوەسف کردن، گەواهی دان بۆ هەموو کافرێك یاخود هاوبەش بڕیاردەرێکی گەورە یاخود دووڕوو بە دۆزەخ.

*وەباوەڕمان هەیە بە تاقیکردنەوەی ناو گۆڕ: کە بریتیە لە پرسیارکردن لە مردوو لەناو گۆڕەکەیدا دەربارەی پەروەردگار و دینو پێغەمبەرەکەی(ﷺ)، کە:

﴿ يُثَبِّتُ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا بِالْقَوْلِ الثَّابِتِ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَفِي الْآخِرَةِ ﴾ [إبراهيم: ٢٧].

واتە: ئەو باوەڕدارانەی کە (لا إلهَ الا الله محمد رسـول الله) یـان ووتـوەو کاریان پێ کردووە، خوای گـەورە لـە دونیـاو نـاوگۆڕو قیامـەت دامـەزراویان دەکات، وە کاتێك پرسیاریان لێدەکرێت بە ئاسانی وەڵام دەدەنەوە .

مرۆڤی بڕوادار لە وەڵامی دوو فریشتەکەدا دەڵێـت: (الله پـەروەردگارمـە و ئیسلام دینمەو محمد(ﷺ) پێغەمبەرمە.

بـەڵام مرۆڤـی بێبـاوەڕو دوو ڕوو دەڵێـت: نـازانم گـوێم لێ بـوو خـەڵکی شتێکیان دەووت منیش وەکو ئەوان دەمووتەوە.

*وە باوەڕمان هەیە بە خۆشی ناو گۆڕ بۆ باوەڕداران .

خوای گەورە دەفەرموێت: ﴿ **الَّذِينَ تَتَوَفَّاهُمُ الْمَلَائِكَةُ طَيِّبِينَ يَقُولُونَ سَلَامٌ عَلَيْكُمُ ادْخُلُوا الْجَنَّةَ بِمَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ**﴾ [النحل: ٣٢].

واتە : ئـەو کەسـانەی کـە پـاکن لـە ووتـەو کردەوەیـانـدا کاتێـك فریـشتە گیانیان دەکێشێت مژدەیان دەدەنێو سەلامیان لێدەکەن و پێیـان دەڵـێن: بچنە بەهەشتەوە بە هۆی کردەوەکانتانەوە.

*وە باوەڕمان هەیە بە سزای ناو گۆڕ بۆستەمکارە بێ باوەڕەکان: خوای گەورە دەفـەرموێت: ﴿ **وَلَوْ تَرَى إِذِ الظَّالِمُونَ فِي غَمَرَاتِ الْمَوْتِ وَالْمَلَائِكَةُ بَاسِطُو أَيْدِيهِمْ أَخْرِجُوا أَنفُسَكُمُ الْيَوْمَ تُجْزَوْنَ عَذَابَ الْهُونِ بِمَا كُنتُمْ تَقُولُونَ عَلَى اللَّهِ غَيْرَ الْحَقِّ وَكُنتُمْ عَنْ آيَاتِهِ تَسْتَكْبِرُونَ**﴾ [الأنعام: ٩٣].

واتە: ئەگەر ستەمکارە بێباوەڕەکان دەبینیـت لـە کـاتی سـەختی گیـان کێـشاندا، کـە فریـشتەکان دەسـتیان کردۆتـەوە بـۆ گیـان کێـشانیان و سزادانیان، وە چەکوشی ئاسن بە دەستیانەوەیە پێیان دەڵێن: ئەگەر ڕاست دەکـەن نەفـسی خۆتـان دەرکـەن لـە دەسـتی ئێمـەو ڕزگـاری بکـەن لـەم ناخۆشـیەی تـێ کـەوتوون، ئـەمڕۆ ئێـوە سـزا دەدرێنـەوە بـە سـزایەکی

ڕیسوایی بە هۆی قسە خستنە پاڵ خوای گەورە بەبێ حەق و ڕاستی، وە ئێوە خۆتان بە گەورە دەزانی لە ئاست ئایەتەکانی خوای گەورە و باوەڕتان پێی نەدەهێنا و ئیشتان پێی نەدەکرد.

وە فەرموودەی تر لەم بارەیەوە زۆرەو زانراوە، بۆیە پێویستە لەسەر مرۆڤی باوەڕدار کە باوەڕ بکات بە هەموو ئەو شتە نادیارانەی کە لە قورئان و سوننەتدا هاتووە، وە بەرهەڵستیان نەکات لەبەر ئەو شتانەی کە لە دونیادا دەیبینێت چونکە شتی دوا ڕۆژ ناپێورێت بەشتی دونیا، چونکە جیاوازی گەورە لە نێوانیاندا ئاشکرایە، والله المستعان.

﴿ ئیمان بە قەزا و قەدەر ﴾

*وە باوەڕمان هەیە بە قەزاو قەدەر خێرو شەڕی، کە دانراوی خوای گەورەیە بۆ هەموو بوونەوەرەکان، بە گوێرەی زانستی پێشووی خوای گەورەو دانایی و کاربەجێیی.

وە قەدەر چوار پلەی هەیە:

پلەی یەکەم: زانیاری: باوەڕمان هەیە بەوەی کە خوای گەورە زانایە بە هەموو شتێك ئەوەی ڕووی داوەو ئەوەی ڕوودەدات، وە چۆن دەبێت خوای گەورە هەمووی زانیوە بە زانیارییە ئەزلییە هەمیشەییەکەی، هیچ زانیارییەکی بۆ تازە نابێتەوە لە پاش نەزانین وە تووشی لەبیرچوونەوە نابێت لە پاش زانیاری.

پلەی دووەم: نووسین: باوەڕمان هەیە بەوەی کە خوای گەورە هەرچی دێتەبوون تا ڕۆژی قیامەت هەمووی نووسیوە لە (اللوح المحفـوظ) دا خوای

گەورە دەفـەرموێت: ﴿**ألم تعلم أن الله يعلم ما في السماءِ والأرض إن ذَلك في كتابٍ إن ذَلك على اللهِ يسير**﴾ [الحج: ٧٠].

واتە: ئایا نازانیت کە خوای گەورە زانیاری هەیە بە هەموو ئەو شتانەی کە لە ئاسمانو زەویدایە، وە ئەم شتانە هەمووی لە (اللوح المحفوظ) دان لای خوای گەورە، بەڕاستی ئەم زانیاریانە لای خوای گەورە ئاسانە.

پلەی سێیەم: ویست: باوەڕمان هەیە بەوەی کە هەرچی لە ئاسمانەکانو زەویدایە خوای گەورە ویستی لێبووە بۆیە هەن، وە هیچ شتێك بەبێ ویستی خوای گەورە نابێت، وە ئەوەی خوای گەورە ویستی لێبووە بووە، وە ئەویشی خوای گەورە ویستی لێنەبووە نەبووە .

پلەی چوارەم: دروست کردن: باوەڕمان هەیە بەوەی کە خوای گەورە دروستکەری هەموو شتێکە، وە خۆی دەیانپارێزێتو هەڵیان دەسوڕێنێت بەبێ هاوبەش، وە کلیلی ئاسمانەکانو زەویو ڕۆزی و بەزەیی، ... مولکی خوای گەورەیە: ﴿**الله خالق كُل شيءٍ وهو على كُل شيءٍ وكيلٌ له مقاليد السماواتِ والأرض**﴾ [الزمر: ٦٢-٦٣].

ئەم چوار پلەیە گشتییە بەجەخت لەسەرکراوییەوە هەموو شتێك کە لە خوای گەورەوە ڕوودەدات یان لە بەندەکانییەوە کە هەموو ووتەو کردەوەیەك کە بەندەکان پێی هەڵدەستن یاخود وازی لێ دەهێنن هەمووی لای خوای گەورە: زانراوە و نووسراوە و ویستراوەو دروستکراوە، خوای گەورە دەفەرموێت: ﴿لِمَنْ شَاءَ مِنْكُمْ أَنْ يَسْتَقِيمَ وَمَا تَشَاءُونَ إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ﴾ [التكوير: ٢٨-٢٩].

واتە : بۆ هەموو کەسێك لە ئێوە کە ویستی لە دامەزراوی هەبێت، وە ئێوە هیچ ویستتان نییە مەگەر خوای گەورەی پەروەردگاری هەموو جیهان ویستی لێبێت .

وە دەفەرمێت: ﴿ولو شاءَ الله ما اقْتتلُوا ولكِن الله يفْعلُ ما يريد﴾ [البقرة: ٢٥٣].

واتە: ئەگەر خوای گەورە ویستی لێبوایە ئەوا کوشتاری یەکتریان نەدەکرد بەڵام ئەوەی خوای گەورە بیەوێت دەیکات.

وە دەفەرموێت: ﴿ولو شاءَ الله ما فَعلُوه فَذَرهم وما يفْترونَ﴾ [الأنعام: ١٣٧].

واتە : ئەگەر خوای گەورە ویستی لێبوایە ئەوا منداڵەکانیان زیندە بەچاڵ نەدەکرد، وازیان لێ بهێنە لە خۆیانو درۆ هەڵبەستنیان بۆ خوای گەورە.

وە دەفەرموێت: ﴿والله خلقَكُم وما تعملُونَ﴾ [الصافات: ٩٦].

واتە : خوای گەورە خۆتانو کردەوەکانتانی دروست کردووە .

*بەڵام لەگەڵ ئەمەیشدا باوەڕمان هەیە بەوەی کە خوای گەورە هەڵبژاردنو توانای داوە بە مرۆڤ کە بە هۆیانەوە کردەوە ئەنجام دەدات، وەبەڵگە لەسەر ئەوەی کە کردەوەی مرۆڤ بە هەڵبژاردنو توانای خۆیەتیو سەربەستە تێیدا چەند شتێکە:

*یەکەم: خوای گەورە دەفەرموێت: ﴿فَأتوا حرثَكُم أنى شِئْتم﴾ [البقرة: ٢٢٣].

واتە : لەگەڵ خێزانەکانتان کۆببنەوە چۆن ویستان لێیەتی.

وە دەفەرموێت: ﴿ولو أرادوا الْخروج لَأعدوا له عدةً﴾ [التوبة: ٤٦].

واتە : ئەگەر دووڕووەکان بیانویستایە دەرچن بۆ جیهاد کردن ئەوا خۆیان بۆ ئامادە دەکرد.

خوای گەورە لەم دوو ئایەتەدا ویست بۆ بەندە جێگیر دەکات کە ویستی خۆیەتی .

*دووەم: ئاراستەکردنی فەرمانو قەدەغەکردنی بۆ بەندە، کە ئەگەر هەڵبژاردنو توانای نەبوایە ئەوا ئەم ئاراستە کردنە دەبوو بە داواکردنێك کە لە توانایدا نەبوایە، کەئەمەیش شتێکە دانایىو کاربەجێیی و بەزەیی خوای گەورە ڕەتی دەکاتەوە، هەروەها هەواڵە ڕاستەکەیشی بەرپەرچی داوەتەوە، کە دەفەرموێت:

﴿ **لا يكلف الله نفْساً إلا وسعها**﴾ [البقرة: ٢٨٦].

واتە : خوای گەورە داوا لە هیچ کەسێك ناکات تەنها بە گوێرەی توانای خۆی نەبێت.

*سێیەم: پێداهەڵدانو باش باس کردنی چاکەکار لەسەر چاکەکەی و، وزەم کردن وخراپ باس کردنی خراپەکار لەسەر خراپەکەی، وە پاداشتو سزادانەوەی هەریەکەیان بەو شێوەیەی کە شایەنێتی، کە ئەگەر کردەوە بەویستو هەڵبژاردنی بەندە نەبوایە ئەوا پێداهەڵدانو باس کردنی چاکەکار گاڵتەدەبوو، وە سزادانی خراپەکاریش ستەم دەبوو، کە خوای گەورە پاكو بێگەردە لە گاڵتەو ستەم کردن.

*چوارەم: خوای گەورە پێغەمبەرانی ناردووە بە موژدەدەرو ترسێنەر تا لە پاش ناردنی پێغەمبەران خەڵکی هیچ بەڵگەیەکیان نەبێت لای خوای گەورە لە ڕۆژی قیامەتدا:

﴿ **رسلاً مبشرين ومنذِرين لِئلا يكُونَ للناس على اللهِ حجةٌ بعد الرسل** ﴾ [النساء:١٦٥].

کە ئەگەر کردەوەی بەندە بە ویستو هەڵبژاردنی خۆی نەبوایە ئەوا بە ناردنی پێغەمبەران بەڵگەکانی بەندە بەتاڵ نەدەبووەوە.

*پێنجەم: هەموو کەسێك هەر کردەوەیەك دەکات یاخود وازی لێدەهێنێت دەزانێت کە هەست بە هیچ زۆرلێکردنێك ناکات کە بە زۆر پێی بکرێت بەبێ ویستی خۆی، بۆ نموونە هەڵدەستێت و دادەنیشێت، دێتە ژورەوەو دەردەچێت و سەفەر دەکات و جێگیر دەبێت بەوپەڕی ویست وسەربەستی خۆی، وە هەست ناکات کە کەسێك زۆری لێبکات، بەڵکو جیاوازی‌یەکی ڕووداوی دەکات لە نێوان ئەوەی کە شتێك بە ویستو هەڵبژاردنی خۆی بکات، وە لە نێوان ئەوەی کە شتێك بکات بە هۆی زۆرلێکردنی زۆردارێکەوە، بە هەمان شێوە شەرعیش جیاوازی کردووە لە نێوانیاندا بە جیاوازی‌یەکی کاربەجێ، بۆیە لە کەسێك ناگیرێت کە ئیشێك بکات لە مافی خوای گەورەدا کە زۆری لێ کرابێت .

* وەباوەڕمان وایە کە قەدەری خوای گەورە بەڵگە نی‌یە بۆ تاوانبار بۆ کردنی تاوانەکانی، چونکە تاوانبار تاوان دەکات بە ویستو هەڵبژاردنی خۆی بەبێ ئەوەی بزانێت کە خوای گەورە لەسەری نووسیوێتی، چونکە هیچ کەسێك بڕیاری خوای گەورە نازانێت تەنها لەپاش ڕوودانی نەبێت

﴿ **وما تدري نفْس ماذَا تكْسِب غَداً**﴾ [لقمان: ٣٤].

واتە : هیچ کەسێك نازانێت سبەینێ چی بەدەست دێنێتو چی بەسەر دێت.

ئیتر چۆن بەڵگە هێنانەوە بە بەڵگەیەك ڕاستە کە ئەوەی بە بەڵگە دەیهێنێتەوە نایزانێت، کاتێك کە ڕوودەکاتە ئەوەی کە دەیکاتە بیانوو لەسەری، وە خوای گەورە ئەم بەڵگەیە بەتاڵ دەکاتەوە کە دەفەرموێت:

﴿ سيقُولُ الذِين أشركُوا لو شاءَ الله ما أشركْنا ولا آباؤنا ولا حرمنا مِن شيءٍ كذَلِك كذب الذِين مِن قبلِهم حتى ذَاقُوا بأسنا قُلْ هلْ عِندكُم مِن عِلمٍ فتخرجوه لنا إنْ تتبِعـونَ إلا الظن وإنْ أنتم إلا تخرصونَ﴾ [الأنعام: ١٤٨].

واتە : هاوبەش بڕیاردەران دەڵێن ئەگەر خوا ویستی لێبوایە ئەوا نە ئێمەو نە باوكو باپیرانمان هاوبەشمان بۆ خوا بڕیار نەدەدا، وە هیچ شتێكیش لەوەی كە خوای گەورە حەڵاڵی كردوە حەراممان نەكرد، خوای گەورەیش دەفەرموێت بەهەمان شێوە ئەوانەی پێش ئەمان بەم بەڵگەیە پێغەمبەرانیان بە درۆ دەخستەوە هەتا سزای ئێمەیان چەشت، تۆ ئەی محمد(ﷺ) پێیان بڵێ ئایا هیچ بەڵگەو زانیاریتان پێیە لەسەر ئەو هاوبەش بڕیاردانەتان تا نیشانمانی بدەن؟ بەڵكو ئێوە تەنها شوێنی گومان كەوتوون، وە تەنها گومان دەبەن.

*وە بەو تاوانكارەی كە قەدەر دەكاتە بەڵگە لەسەر تاوان كردنەكەی دەڵێین: بۆچی گوێڕایەڵی خوای گەورە ناكەیت وە وا دابنێیت كە خوا لەسەرتی نووسیوە، چونكە جیاوازی نیە لە نێوان تاوانو گوێڕایەڵی لەو ڕووەوە كە مرۆڤ نەزانە بەوەی كە بۆی بڕیاردراوە پێش جێبەجێكردنی كردەوەكەی، وە بۆیە كاتێك پێغەمبەر (ﷺ) بە هاوەڵانی فەرموو هەریەكێك لە ئێوە شوێنی دیاری كراوە لە بەهەشتو لە دۆزەخ ووتیان: ئایا پاڵ بدەینەوەو واز لە كردەوە بهێنین؟ فەرمووی: ((لا اعملُوا فكُلٌّ ميسر لما خلِق لَه))[١٤].

١٤- صحيح البخاري : (٥٨٦٣)، ومسند الامام أحمد عن علي بن أبي طالب (رضي الله عنه) .

واتــە : نــەخێر، کـردەوە بکـەن هـەر کەسـێك بـۆ کـوێ دروسـت کرابێـت کردەوەی ئەو شوێنەی بۆ ئاسان دەکرێت.

*وە بەو تاوانکارەی کە قەدەر دەکاتە بەڵگـە لەسـەر تـاوان کردنەکـەی دەڵێین:

ئەگەر تۆ بتتەوێت سەفەر بکەیت بۆ مەککەو دوو ڕێگا هەبێت، کەسـێکی ڕاسـتگۆ پێـت بڵێـت ڕێگەیـەکیان ترسـناك‌و قورسـە وئـەوی تریـان ئـەمین‌و ئاسانە، ئەوا تۆ ڕێگای دووەم دەگریتـە بـەرو نابێـت ڕێگـای یەکـەم بگریتـە بەرو بڵێیت: لە سەرم نووسراوەو بـۆم دیـاری کـراوە، ئەگـەر وات کـرد ئـەوا خەڵکی بە شێت لەقەڵەمت دەدەن .

*دیسان پێی دەڵـێین: ئەگـەر دوو ئیـشت پێـشکەش بکرێـت یـەکێکیان مووچەی لەوی تریان زیاتر بێت، ئەوا تۆ ئەو ئیشە دەکەیت کە مووچـەکەی زیـاترە نـەك مووچـە کەمەکـە، ئـەی ئـیتر چـۆن بـۆ ئیـشی دواڕۆژت کـەم هەڵدەبــژێریت پاشــان قــەدەر دەکــەیت بــە بەڵگــەو دەڵێیــت لەســەرم نووسراوە؟!.

*هـەروەها پـێی دەڵـێین: دەتبیـنین کاتێـك تووشـی نەخۆشـی لاشـەت دەبیت لە دەرگای هەموو پزیشکێك دەدەیت بۆ چارەسەر کردنت، وە ئـارام دەگری لەسەر ئازاری کرداری نەشتەرگەری‌و تاڵی دەرمـان، ئـەی بـۆ وەکـو ئەمە ناکەیت بۆ نەخۆشی دڵت بە تاوان‌و سەرپێچی؟.

*وەباوەڕمان وایە کە شەڕ نادرێتـە پـاڵ خـوای گـەورە لەبـەر تـەواوێتی بەزەیی و کاربەجێیی، پێغەمبـەر (ﷺ) دەفـەرموێت: ((والشر ليس اليـك)) رواه مسلم ، واتە : ئەی پەروەردگار شەڕ نادرێتە پاڵ تۆ.

خودی بڕیاری خوای گەورە هیچ شەڕی تێدا نییە بە هەمیشەیی" چونکە بڕیارێکە دەرچووە لە سۆزو بەزەییو کاربەجێیی خوای گەورە، بەڵکو شەڕ لە پێویستیو داخوازی بڕیاردانەکەیە، پێغەمبەر(ﷺ) لە دوعای قونوتدا کە حەسەنی فێر کرد دەفەرموێت: ((وقنا شر ما قضيت)).

واتە : بمانپارێزە لەو شەڕەی کە بڕیارت داوە، لێرە شەڕ دەداتە پاڵ بڕیارەکەی، لەگەڵ ئەمەیشدا شەڕ لە بڕیارەکانیشدا شەڕێکی تەواو ڕووت نییە، بەڵکو لەلایەکەوە شەڕەو لە لایەکیترەوە خێرە، یاخود لە شوێنی خۆیدا شەڕەو لە شوێنێکی تردا خێرە، ئاشووب لە زەویدا لە ووشکی و نەخۆشیو هەژاریو ترس شەڕە، بەڵام خێرە لە شوێنێکی تردا، خوای گەورە دەفەرموێت:

﴿ ظَهَرَ الْفَسَادُ فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ بِمَا كَسَبَتْ أَيْدِي النَّاسِ لِيُذِيقَهُمْ بَعْضَ الَّذِي عَمِلُوا لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ﴾ [الروم: ٤١].

واتە : ئاشووب (ووشکیو کەمی ڕۆزیو ترسو ڕێگریو ستەم...) دەرکەوتووە لە زەوییو دەریادا بەهۆی تاوانو هاوبەش بڕیاردانەوە، تا خوای گەورە سزای هەندێك لە کردەوە خراپەکانیان بداتەوە بەڵکو دەگەڕێنەوە، وەدەست هەڵدەگرن لە تاوانو هاوبەش بڕیاردان .

وە بڕینی دەستی دزو ڕەجم کردنی زیناکەر شەڕە سەبارەت بە دزو زیناکەرەکە لە بڕینی دەستو گیان کێشان، بەڵام خێرە بۆیان لە لایەکی ترەوە کە دەبێتە هۆی سڕینەوەی تاوانەکەیان، چونکە سزای دونیاو قیامەت پێکەوە کۆناکرێتەوە ئەوەی لە دونیا تۆڵەی لێدەسێنرێت لە قیامەتدا سزانادرێت، هەروەها لە شوێنێکی تریشدا خێرە چونکە دەبێتە هۆی پاراستنی ماڵ و ناموسو بنەچەو ڕەچەڵەك.

﴿ بەروبوومەکانی ئەم ئیمانە ﴾

* ئـەم بیروبـاوەڕە بـەرزە کـە ئـەم بنـچینە گەورانـە دەگرێتـە خـۆی بەروبوومی زۆر پیرۆزو گەورە بۆ خاوەنەکەی دەستەبەر دەکات، لەوانە:

* باوەڕبوون بە خوای گەورەو ناوو سیفاتەکانی بەرهەمەکەی بـۆ بەنـدە بریتییە لە خۆشەویستیو بەگـەورە زانینـی خـوای گـەورە کـەوا لـە مرۆڤــ دەکـەن هەسـتێت بـە جێبـەجێکردنی فەرمانـەکانی خـوای گـەورە و دوور کەوێتــەوە لـە قەدەغـەکراوەکانی، کـە ئەمــەیش دەبێتـە هـۆی تـەواوێتیو بەختــەوەری مرۆڤــ لـە دونیـاو دواڕۆژدا بـۆ تـاکو کۆمـەڵ، خـوای گـەورە دەفەرموێت: ﴿ مَنْ عَمِلَ صَالِحاً مِنْ ذَكَرٍ أَوْ أُنْثَى وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَلَنُحْيِيَنَّهُ حَيَاةً طَيِّبَةً وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ أَجْرَهُمْ بِأَحْسَنِ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ﴾ [النحل: ٩٧].

واتە : هەرکەسێك کردەوەی چاك بکات لە پیاو یاخود ئافرەت بەمەرجێك باوەڕدار بێت ئـەوا ژیـانێکی بـاش دەیـژێنین، وەپاداشـتیان دەدەینـەوە بـە باش تر لە کردەوەکانی خۆیان.

* وە لەبەروبوومەکانی باوەڕبوون بە فریشتەکان:

* یەکــەم: زانیــاری بەرامبــەر گــەورەییو هێــزو توانــاو دەســەڵاتی دروستکەرەکەیان (خوای گەورە) .

* دووەم: سوپاس کردنی خوای گەورە لەسەر گرنگیدانی بە بەندەکانی کە ئەو فریشتانەی داناوە بۆ پاراستنیانو نووسـینی کردەوەکانیـان و جگـە لەوانە لە بەرژەوەندی یەکانیان.

* سێیەم: خۆشویستنی فریشتەکان لە سەر ئەو پەرستنەی خوای گەورە کە لە سەر تەواتـــرین شێوە جێبەجێی دەکەن، وە لە سەر داوای لێخۆشبوونیان بۆ باوەڕداران.

* وە لەبەروبوومەکانی باوەڕبوون بە پەرتووکە ئاسمانییەکان:-

یەکەم: زانیاری بەرامبەر بەزەیی‌و بایەخ دانی خوای گەورە بە دروست کراوەکانی ، کە بۆ هەر نەتەوەیەك پەرتووکێکی دابەزاندووە وڕێنمایییان دەکات.

دووەم: دەرکەوتنی کاربەجێیی خوای گەورە، کە لەهەر پەرتووکێکدا شەریعەت‌و یاسایەکی داناوە کە بگونجێت بۆ نەتەوەکان، کە کۆتایی ئەم پەرتووکانە قورئانی پیرۆزە کە گونجاوە بۆ هەموو دروستکراوەکان لە هەموو سەردەمێکداو لە هەموو شوێنێکدا تا ڕۆژی قیامەت.

* سێیەم: سوپاس کردنی بەخششی خوای گەورە لەسەر ئەم شتە.

* وە لەبەروبوومەکانی باوەڕبوون بە پێغەمبەرەکان:-

* یەکەم: زانیاری بوون بەبەزەیی‌و بایەخ دانی خوای گەورە بە دروستکراوەکانی، کە ئەو پێغەمبەرانەی بۆ ناردوون، بۆ هیدایەت‌و ڕێنمایییان.

* دووەم: سوپاس کردنی خوای گەورە لەسەر ئەو بەخششە گەورەیە.

* سێیەم: خۆشویستنی پێغەمبەران و ڕێزلێنانیان و باش باسکردنیان بەو شێوەیەی کە شایەنین، چونکە ئەوان نێردراوو بەندەی تایبەتی خوای گەورەن، هەستاون بە: پەرستنی خوای گەورە، وگەیاندنی پەیامەکەی، وئامۆژگاری کردنی بەندەکانی، وئارام گرتن لەسەر ئازاردانیان.

* وە لەبەروبوومەکانی باوەڕبوون بە ڕۆژی دوایی:

* یەکەم: سووربوون لەسەر گوێڕایەڵی کردنی خوای گەورە بە ئومێدی پاداشتی ئەو ڕۆژە، وە دوورکەوتنەوە لە تاوان لە ترسی سزای ئەو ڕۆژە.

* دووەم: دڵدانەوەی باوەڕدار لە کاتی لە دەستدانو فەوتانی خۆشیو ئارەزووەکانی دونیا بەوەی کە چاوەڕێی بەخششو خۆشیو پاداشتی دواڕۆژ دەکات.

* وە لەبەروبوومەکانی باوەڕبوون بە قەزاو قەدەر:

* یەکەم: پشت بەستن بە خوای گەورە لە کاتی جێبەجێکردنی هۆکار، چونکە هۆکارو خاوەنەکەی (ئەوەی جێبەجێی دەکات) هەردوکیان بە قەزاو قەدەری خوای گەورەن.

* دووەم: پشوودانی نەفسو دڵ ئارامی: چونکە هەرکاتێك کە زانی ئەمە بە قەزاو قەدەری خوای گەورەیە، وە ناخۆشیەکە هەر ڕوودەدات، ئەو کاتە نەفسی پشوودەدات، وە دڵی ئارام دەبێتو ڕازی دەبێت بە بڕیاری پەروەردگار، بۆیە هیچ کەسێك نیە ژیانی خۆشترو بەهێزترو ئارام تربێت لەو کەسەی کە باوەڕی بە قەزاو قەدەر هەیە.

* سێیەم: سەرسام نەبوون بەنەفس لەکاتی بەدەست هێنانی مەبەست، چونکە دەستکەوتنی مەبەست بەخششێکی خوایگەورەیەو ئەو بڕیاری داوە بەهۆی هۆکاری خێرو سەرکەوتنەوە، ئەویش سوپاسی خوای گەورە دەکات لە سەر ئەو شتە، وەوازدەهێنێت لەسەرسام بوون بەنەفسی خۆی.

* چوارەم: دەرکردنو وازهێنان لە دڵەڕاوکێو دوو دڵیو خەفەت لە کاتی لەدەست دان وفەوتانی مەبەست یاخود تووش بوون بە ناخۆشی، چونکە ئەوانە بەقەزاو قەدەری خوای گەورەن، کە موڵکی ئاسمانەکانو زەوی

هەمووی هیئەوە وە گەڕانەوەی نییە، ئەویش ئارام دەگرێت و چاوەڕێی پاداشتی دەکات لە خوای گەورە، خوای گەورە ئاماژەی بۆ ئەم شتە کردووە کە دەفەرموێت:

﴿مَا أَصَابَ مِنْ مُصِيبَةٍ فِي الْأَرْضِ وَلا فِي أَنْفُسِكُمْ إِلَّا فِي كِتَابٍ مِنْ قَبْلِ أَنْ نَبْرَأَهَا إِنَّ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ لِكَيْلا تَأْسَوْا عَلَى مَا فَاتَكُمْ وَلا تَفْرَحُوا بِمَا آتَاكُمْ وَاللَّهُ لا يُحِبُّ كُلَّ مُخْتَالٍ فَخُورٍ﴾ [الحديد: ٢٢-٢٣].

واتە: هیچ بەڵاو ناخۆشییەك نییە لەسەر زەویو لە خۆتاندا ڕوبدات ئیلا هەمووی لە (لوح المحفوظ) دا نووسراوەتەوە پێش ئەوەی زەوی دروست بکەین، ئەمە شتێکی ئاسانە لای خوای گەورە و قورس نییە بۆی، وە ئەم شتەمان پێتان ڕاگەیاند تا غەمو خەفەت نەخۆن بۆ شتێك لە دونیا کە لەدەستتان بچێت و بفەوتێت، وە تا دڵخۆش نەبن بەو شتانەی کە لە دونیادا پێتانمان بەخشیوە، وەخوای گەورە کەسێکی خۆش ناوێت کە خۆی بە گەورە بزانێت و شانازی بکات بە خۆیەوە.

*داواکارین لە خوای گەورە دامەزراومان بکات لەسەر ئەم بیروباوەڕە، وە بەرهەمو بەروبوومەکانیمان بۆ دەستەبەر بکات، وەزیاتر فەزڵو بەخششی خۆیمان پێ ببەخشێت، وە دڵەکانمان لەسەر حەق لانەدات لە پاش ئەوەی کە هیدایەتمانی دا، وە لەسۆزو بەزەیی خۆیمان پێ ببەخشێت، هەر ئەو بەخشەرە.

والحمد لله رب العالمين وصلى الله على نبينا محمد وعلى آله وأصحابه والتابعين لهم باحسان.

تەواو بووم لە وەرگێڕانی ئەم نامیلکە بەسودە

لە ڕۆژی یەك شەممە

٣٠ی شعبان ١٤٢٤ك

بەرامبەر (٢٠٠٣/١٠/٢٦ز)

مامۆستا / صلاح الدين عبد الكريم

شارۆچکەی چەمچەماڵ

ناوەڕۆك

پێشەكی وەرگێڕ ٣
پێشكەش كردن ٨
پێشەكی دانەر ٩
بیروباوەڕمان ١١
فصل ٢٨
ئیمان بە فریشتەكان ٣٠
ئیمان بەو كتێبانەی كە خوا داییەزاندووە ٣٣
ئیمان بە پێغەمبەرانی خوا ٣٨
ئیمان بە ڕۆژی دوایی ٤٧
ئیمان بە قەزا و قەدەر ٥٥
بەروبوومەكانی ئەم ئیمانە ٦٣
ناوەڕۆك ٦٧